

ที่ นร ๐๑๐๙/๑๐๒๖

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

เรื่อง การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเพณีการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย
เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. หนังสือสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ นร ๐๑๐๙/๑๓๗ ลงวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗
๒. สำเนารายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาเอกลักษณ์ของชาติในมิติต่าง ๆ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๖๖
๓. สำเนารายงานการประชุมคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๗
๔. สำเนาหนังสือกระทรวงวัฒนธรรม ที่ วธ ๐๒๐๔.๕/๒๖๖ ลงวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๗
๕. ข้อมูลและเหตุผลประกอบเรื่องกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเพณีการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย

ด้วยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีขอเสนอ เรื่อง การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเพณีการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย มาเพื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณา โดยเรื่องนี้เข้าข่ายที่จะต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑) รวมทั้งเป็นการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ทั้งนี้ รองนายกรัฐมนตรี (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) กำกับการบริหารราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้เห็นชอบให้นำเรื่องดังกล่าวเสนอคณะรัฐมนตรีด้วยแล้ว ดังมีรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑

ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

๑. เรื่องเดิม

๑.๑ ในคราวประชุมคณะกรรมการพิจารณาเอกลักษณ์ของชาติในมิติต่าง ๆ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๖๖ โดยมีนายวีระ โรจน์พจนรัตน์ เป็นประธานการประชุม ที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้เสนอการไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ และมอบหมายให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีนำเสนอคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง ดังมีรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒

๑.๒ การประชุมคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๗ นายวีระ โรจน์พจนรัตน์ กรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ได้เสนอเรื่องการไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเพณีการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย เนื่องจากการไหว้เป็นการแสดงออกทางวัฒนธรรมที่ผูกพันกับวิถีชีวิตคนไทย ที่เราต่างคุ้นเคยและประพติดอยู่เสมอในชีวิตประจำวัน แม้การไหว้จะเป็นสิ่งที่ประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รับมาจากอินเดีย ผ่านทางคติความเชื่อในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และศาสนาพุทธ ดังมีปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ตั้งแต่สมัยทวารวดี แต่ประเทศไทยก็นำมาปรับและพัฒนา จนมีความหลากหลาย ความลุ่มลึก และความหมายในการแสดงออก ที่ทำให้มีความแตกต่างกับประเทศอื่น ๆ รวมถึงในปัจจุบันการไหว้ได้เป็นแบบแผนปฏิบัติในการทักทายที่แพร่หลาย เป็นสากลมากขึ้น โดยเฉพาะภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา

หรือ Covid-19 บรรดาผู้นำชาติต่าง ๆ หน่วยงาน หรือองค์การระหว่างประเทศ ต่างก็หันมาปฏิบัติ หรือให้คำแนะนำในการหักทลายหรือทำความเคารพ ด้วยการไหว้ เพื่อเป็นการลดการสัมผัสระหว่างกัน ซึ่งที่ประชุมพิจารณาแล้ว มีมติเห็นชอบตามที่เสนอ และมอบให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี นำเรื่องการไหว้เสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อประกาศเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเพณีการหักทลายและการแสดงความเคารพแบบไทย ดังมีรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๓

๑.๓ กระทรวงวัฒนธรรมได้ประสานเป็นการภายในกับสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ขอบรรจุเรื่องการกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติเข้าเป็นวาระการประชุมคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๗ เพื่อให้คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ให้ความเห็นประกอบก่อนเสนอคณะรัฐมนตรี

๑.๔ กระทรวงวัฒนธรรมมีหนังสือ ที่ วธ ๐๒๐๔.๕/๒๖๖ ลงวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๗ แจ้งปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีว่า การประชุมคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๗ ที่ประชุมมีมติเห็นชอบในหลักการกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ และมอบหมายสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาตินำเสนอเรื่องการกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป ดังมีรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๔

๒. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

การไหว้ของไทยเป็นการแสดงออกทางสังคมหรือธรรมเนียมปฏิบัติที่ผูกพันกับวิถีชีวิตคนไทย ที่เราต่างคุ้นเคยและประพฤติปฏิบัติอยู่เสมอในชีวิตประจำวัน การไหว้เป็นธรรมเนียมที่ไทยและประเทศอื่นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับมาจากอินเดียมาตั้งแต่สมัยโบราณ ซึ่งสัมพันธ์กับคติทางศาสนา ทั้งพราหมณ์-ฮินดู และพุทธศาสนาเป็นหลัก ในไทยพบหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีเกี่ยวกับการไหว้มาตั้งแต่สมัยทวารวดี การปฏิบัติเรื่องการไหว้ของไทยมีการปรับและพัฒนา จนมีความหลากหลาย ความลุ่มลึก และความหมายในการแสดงออกที่มีความโดดเด่นเฉพาะตัว แตกต่างจากประเทศอื่น ๆ สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือเป็นการแสดงออกทางสังคม ที่แสดงถึงความดีงาม ความรู้สึกของผู้ปฏิบัติ เช่น การแบ่งระดับในการไหว้ การปฏิบัติเรื่องการไหว้ตามกาลเทศะ

ทั้งนี้ ในปี ๒๕๕๔ กระทรวงวัฒนธรรม โดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ได้ขึ้นทะเบียนการแสดงความเคารพแบบไทย จำแนกเป็นการไหว้และการกราบ เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในสาขาแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรมประเพณี และเทศกาล อย่างไรก็ตาม การขึ้นทะเบียนดังกล่าวถือเป็นการสอดคล้องและเชื่อมโยงกับการประกาศให้เรื่องการไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติของไทย เนื่องจากการไหว้ถือเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง มีความเหมาะสมที่จะกำหนดให้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เพื่อให้ทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญ และมุ่งหมายให้ธำรงรักษาสืบต่อกันไปปฏิบัติกันมานานให้คงอยู่ตลอดไป

เราจะเห็นได้ว่าการปฏิบัติเรื่องการไหว้ของไทยเป็นเอกลักษณ์ที่ประเทศต่าง ๆ รู้จักเป็นอย่างดีในระดับนานาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้แทนของประเทศไทยไม่ว่าจะปฏิบัติภารกิจในบทบาทใด ในโอกาสใดก็ตาม มักจะปฏิบัติเรื่องการไหว้ในโอกาสต่าง ๆ ด้วยความอ่อนน้อมและงดงามอยู่เสมอ อาทิ การเป็นผู้แทนประเทศ การแสดงศิลปวัฒนธรรม การประกวด การแข่งขันด้านต่าง ๆ รวมถึงในปัจจุบันการไหว้ได้เป็นแบบแผนปฏิบัติในการหักทลายที่แพร่หลาย เป็นสากลมากขึ้น โดยเฉพาะภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา หรือ Covid-19 บรรดาผู้นำชาติต่าง ๆ หน่วยงาน หรือองค์การระหว่างประเทศ ต่างก็หันมาปฏิบัติ หรือให้คำแนะนำในการหักทลายหรือทำความเคารพ ด้วยการไหว้ เพื่อเป็นการลดการสัมผัสระหว่างกัน

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา การเสนอให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเภทการทักทาย และการแสดงความเคารพแบบไทย จึงมีความเหมาะสม เนื่องจากจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ธรรมเนียมปฏิบัติอันงดงาม สะท้อนให้เห็นความหมายที่สื่อออกมาจากการปฏิบัติในเรื่องการไหว้ของไทย สร้างความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติ และยังเป็น Soft Power ที่สำคัญทางวัฒนธรรมของไทยที่ช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ของไทยในระดับสากล ตลอดจนอาจต่อยอดไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) หรือประเด็นอื่นได้ต่อไป จึงเข้าข่ายที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรีตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่อง และการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑)

ดังมีรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๕

๓. สาระสำคัญ ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเภทการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย เนื่องจากการปฏิบัติเรื่องการไหว้ของไทยเป็นการแสดงออกทางสังคมหรือธรรมเนียมปฏิบัติที่ผูกพันกับวิถีชีวิตคนไทย แสดงถึงความดีงามและความรู้สึกของผู้ปฏิบัติ มีความหมายและความลุ่มลึกในการแสดงออกที่เป็นเอกลักษณ์ของไทย การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเภทการทักทาย และการแสดงความเคารพแบบไทย มุ่งหมายเพื่อเผยแพร่ให้ความรู้ให้ทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญ และธำรงรักษาสิ่งดีงามที่คนไทยปฏิบัติกันมานานจนได้รับการยอมรับในระดับสากลให้คงอยู่ตลอดไป

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ พ.ศ. ๒๕๔๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๔ ข้อ ๑๐ กำหนดให้คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ มีอำนาจหน้าที่เสนอแนะนโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการในการดำเนินงานด้านเอกลักษณ์ของชาติ ต่อคณะรัฐมนตรี ดำเนินการให้มีการบูรณาการการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนงาน และโครงการเกี่ยวกับการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติมิให้ซ้ำซ้อนกัน และให้สอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐและนโยบายของรัฐบาล ประสานการสนับสนุนและเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านเอกลักษณ์ของชาติของหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

๔. ข้อเสนอของส่วนราชการ

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีจึงขอเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อโปรดพิจารณาให้ความเห็นชอบการกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเภทการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำกราบเรียนนายกรัฐมนตรี เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายธีระพงษ์ วงศ์วิลาส)

ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

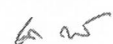
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

โทร. ๐ ๒๒๘๓ ๔๗๓๒

โทรสาร ๐ ๒๒๘๓ ๔๗๔๐ ๐ ๒๒๘๓ ๔๗๕๑ - ๕๒

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban@opm.go.th

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวเจลิมขวัญ ทองจันทร์)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

11 มิ.ย. ๖๖

ส.ป.น. สุจิต มีจิตสำนึก ยึดถือคุณธรรม รวมพลังต่อต้านทุจริต

ด่วนที่สุด
ที่ กก ๐๒๐๓/๒๕๖๗

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

๕ ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

๒๐

กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

เรื่อง การเสนอความเห็น เรื่อง การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเภทการหักท่าย และการแสดงความเคารพแบบไทย

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรม

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรม ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๗/ว(ล) ๓๓๐๙ ลงวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมขอให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการวัฒนธรรมโดยด่วน เรื่อง การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเภทการหักท่าย และการแสดงความเคารพแบบไทย ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาพิจารณาแล้ว มีความเห็นว่า เห็นควรให้ความเห็นชอบ การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเภทการหักท่ายและการแสดงความเคารพแบบไทย ตามที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเสนอ เนื่องจากการปฏิบัติ เรื่อง การไหว้ของไทยเป็นการแสดงออกทางสังคมหรือธรรมเนียมปฏิบัติที่ผูกพันกับวิถีชีวิตคนไทย แสดงถึงความดีงามและความรู้สึกของผู้ปฏิบัติ มีความหมายและความลุ่มลึกในการแสดงออกที่เป็นเอกลักษณ์ของไทย ซึ่งการกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเภทการหักท่ายและการแสดงความเคารพแบบไทย มุ่งหมายเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้ทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญและธำรงรักษาสืบต่อกันมาจนได้รับการยอมรับในระดับสากล การไหว้จึงเป็นการแสดงออกที่ทำให้มีความแตกต่างกับประเทศอื่นๆ รวมถึงในปัจจุบันการไหว้ได้เป็นแบบแผนปฏิบัติในการหักท่ายที่แพร่หลายเป็นสากลมากขึ้น โดยเฉพาะภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา หรือ Covid - 19 บรรดาผู้นำชาติต่างๆ หน่วยงาน หรือองค์การระหว่างประเทศ ต่างก็หันมาปฏิบัติหรือให้คำแนะนำในการหักท่ายหรือทำความเคารพด้วยการไหว้ เพื่อเป็นการลดการสัมผัสระหว่างกัน ทั้งนี้ การไหว้ยังเป็น Soft Power ที่สำคัญทางวัฒนธรรมของไทยที่ช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของไทยในระดับสากล เป็นเอกลักษณ์และมีเสน่ห์ถือเป็นด่านแรกในการต้อนรับนักท่องเที่ยวชาวไทยหรือชาวต่างชาติได้อย่างเป็นมิตรและยั่งยืน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

สุดาวรรณ

(นางสาวสุดาวรรณ หวังศุภกิจโกศล)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

สำเนาถูกต้อง

สำนักงานปลัดกระทรวง

กองยุทธศาสตร์และแผนงาน

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๘๓ ๑๕๒๘

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban.pkr@mots.go.th

(นางสาวเฉลิมขวัญ ทองจันทร์)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

11 ๖.๖.๖7

ด่วนที่สุด

ที่ อว (ปคร) ๐๒๑๓/๕ ๓๑๒

กระทรวงการอุดมศึกษา
วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
ถนนพระรามที่ ๖ ราชเทวี กทม. ๑๐๕๐๐

๑๒ มีนาคม ๒๕๖๗

เรื่อง การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเพณีการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๗/ว(ล) ๓๓๐๙ ลงวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

ตามที่ สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรีขอให้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการรัฐมนตรี เรื่อง การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเพณีการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พิจารณาแล้ว เห็นควรให้ความเห็นชอบการกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเพณีการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย ตามที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเสนอ เนื่องจาก การไหว้เป็นกริยาอันอ่อนน้อม และคนไทยได้ปฏิบัติสืบทอดมาเป็นระยะเวลานานตามหลักฐานต่าง ๆ ที่ปรากฏ เป็นการแสดงความเคารพทั้งสิ่งพึงบูชาและบุคคล ทั้งนี้ ควรพิจารณาการจำแนกลักษณะการไหว้ประเภทต่าง ๆ ความหมาย และการปฏิบัติให้ชัดเจน เพื่อให้เห็นความแตกต่างจากการไหว้ที่ปฏิบัติกันในประเทศต่าง ๆ ที่มีการแสดงความเคารพโดยการไหว้แบบเดียวกัน อันจะทำให้เกิดความชัดเจนในรูปแบบการไหว้ของไทย และไม่ก่อให้เกิดปัญหาด้านวัฒนธรรมการไหว้กับประเทศต่าง ๆ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวศุภมาส อิศรภักดี)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวเอกลิมา ชวน)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

11 มี.ค. ๖๗

สำนักงานปลัดกระทรวงฯ

โทร ๐ ๒๓๓๓ ๓๗๐๐ ต่อ ๕๐๑๓

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ cplo@mhesi.go.th

ด่วนที่สุด

ที่ รก ๐๐๐๔/๖๕๖

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา
สนามเสือป่า เขตดุสิต
กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

เรื่อง เสนอความเห็นเรื่องการกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเพณีการทักทายและ
การแสดงความเคารพแบบไทย

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๗/ว(ส) ๓๓๐๙
ลงวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรีได้ขอให้สำนักงานราชบัณฑิตยสภาเสนอ
ความเห็นเรื่องที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้เสนอเรื่องการกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำ
ชาติ ประเพณีการทักทายและแสดงความเคารพแบบไทย เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการรัฐมนตรี ความ
โดยละเอียดดังกล่าวแล้ว นั้น

สำนักงานราชบัณฑิตยสภาขอเรียนว่า เห็นชอบการกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำ
ชาติ ประเพณีการทักทายและแสดงความเคารพแบบไทย ตามที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเสนอ และ
เห็นว่า เนื่องจากการไหว้เป็นวัฒนธรรมร่วมในภูมิภาค จึงควรประกาศโดยแสดงความเป็นอัตลักษณ์ของการ
ไหว้แบบไทยอย่างชัดเจน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายกฤษฎา คงคะจันทร์)
เลขาธิการราชบัณฑิตยสภา

กองศิลปกรรม

โทร. ๐ ๒๓๕๖ ๐๕๖๖-๗๐ ต่อ ๓๐๐๕

โทรสาร ๐ ๒๓๕๖ ๐๕๖๖-๗๐ ต่อ ๒๐๓๕

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ripub@orst.go.th

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวเฉลิมขวัญ ทองจันทร์)
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

11 มี.ค. 67

ด่วนที่สุด

ที่ มท ๐๒๐๑.๒/๔๗๓๖

กระทรวงมหาดไทย

ถนนอัษฎางค์ กทม. ๑๐๒๐๐

๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

เรื่อง การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเภทการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๗/ว(ล) ๓๓๐๙ ลงวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีขอให้กระทรวงมหาดไทยเสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี เรื่อง การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเภทการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย ตามที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเสนอความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

กระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้ว เห็นชอบในการกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเภทการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย ตามที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเสนอ เนื่องจากจะเป็นการสร้างให้เกิดการเรียนรู้ธรรมเนียมปฏิบัติอันงดงาม สะท้อนให้เห็นความหมายที่สื่อออกมาจากการปฏิบัติในเรื่องการไหว้ของไทย สร้างความภูมิใจในเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติ มุ่งหมายเพื่อเผยแพร่ให้ความรู้ให้ทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญและมีความมุ่งมั่นในการธำรงรักษาสิ่งดีงามที่คนไทยปฏิบัติกันมานานจนได้รับการยอมรับในระดับสากลให้คงอยู่ตลอดไป รวมถึงยังเป็น Soft Power ที่สำคัญทางวัฒนธรรมของไทย ที่ช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ของไทยในระดับสากล ตลอดจนอาจต่อยอดไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) หรือประเด็นอื่น ๆ ในอนาคตได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

อ.ส.ท.

(นายอนุทิน ชาญวีรกูล)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

สำนักงานปลัดกระทรวง

กองกลาง

โทร. ๐ ๒๒๒๑ ๐๑๔๓

สำเนาถูกต้อง

๕ ๕

(นางสาวเฉลิมขวัญ ทองจันทร์)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

11 มี.ค. 67

ด่วนที่สุด

ที่ วธ ๐๕๐๖.๑๔/ ๑๑๗๓

กระทรวงวัฒนธรรม

๑๐ ถนนเทียมร่วมมิตร

เขตห้วยขวาง กทม. ๑๐๓๑๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๗

เรื่อง การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเภทการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรม

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรม ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๗/ว (ด) ๓๓๐๔ ลงวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแจ้งว่า สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้เสนอเรื่อง การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเภทการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทยไปเพื่อดำเนินการ จึงขอให้กระทรวงวัฒนธรรมเสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการวัฒนธรรมโดยด่วน ความทราบแล้ว นั้น

กระทรวงวัฒนธรรม พิจารณาแล้ว เห็นด้วยกับการกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเภทการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย เนื่องจากการไหว้เป็นการแสดงออก เพื่อการทักทายและแสดงความเคารพแบบไทยที่สะท้อนสื่อความหมายการเคารพและให้เกียรติบุคคลในระดับต่าง ๆ อันเป็นธรรมเนียมและแนวปฏิบัติของคนในสังคมไทยที่เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้สืบสานและสืบทอดวิถีความเป็นไทยที่เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ การไหว้จึงเป็นสิ่งที่มีความค่า ความหมายและความภาคภูมิใจของผู้ไหว้และผู้ถูกไหว้ ดังนั้น การไหว้จึงเป็น Soft Power ประการหนึ่งในการผสมผสานและเสริมพลังในการสร้างเอกลักษณ์ของความความเป็นไทย การนำไปใช้พัฒนาและต่อยอดเพื่อสร้างคุณค่าทางสังคมและมูลค่าทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการพัฒนาความสัมพันธ์กับนานาชาติประเทศและการส่งเสริมบทบาทของประเทศไทยในเวทีโลก

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และนำความเห็นเสนอประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการวัฒนธรรมต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายเสริมศักดิ์ พงษ์พานิช)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

สำเนาถูกต้อง

๕ ๗

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม

โทร. ๐ ๒๖๔๕ ๔๖๐๐ ต่อ ๕๒๒๖ - ๗

โทรสาร ๐ ๒๖๔๕ ๔๖๔๘

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban@culture.mail.go.th

(นางสาวเฉลิมขวัญ ทองจันทร์)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

11 มี.ค. 67

ด่วนที่สุด

ที่ ศธ ๐๒๑๔๗/ ๕๗๕

กระทรวงศึกษาธิการ

กทม. ๑๐๓๐๐

๒๒

กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

เรื่อง การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเพณีการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๗/ว(ล) ๓๓๐๙ ลงวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ขอให้กระทรวงศึกษาธิการเสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการรัฐมนตรี เรื่อง การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเพณีการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย นั้น

กระทรวงศึกษาธิการ ขอเรียนว่า เห็นชอบในหลักการต่อการกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเพณีการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการยินดีให้ความร่วมมือในการบูรณาการและส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และหน่วยงานทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญและธำรงรักษาประเพณีอันดีงามที่คนไทยปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาจนได้รับการยอมรับในระดับสากลให้คงอยู่ตลอดไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พลตำรวจเอก

(เพิ่มพูน ชิดชอบ)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานปลัดกระทรวง

กองส่งเสริมและพัฒนาการบริหารการศึกษาในภูมิภาค

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๒๗๒๓

โทรสาร. ๐ ๒๒๘๐ ๐๒๔๘

สำเนาถูกต้อง

๕ ๗

(นางสาวเฉลิมขวัญ ทองจันทร์)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

11 ๒๕๖ ๕๕

<http://tinyurl.com/27dexubh>

๑. หนังสือสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ นร ๐๑๐๙/๑๓๗ ลงวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗
๒. สำเนารายงานการประชุมคณะอนุกรรมการพิจารณาเอกลักษณ์ของชาติในมิติต่าง ๆ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๖๖
๓. สำเนารายงานการประชุมคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๗
๔. สำเนาหนังสือกระทรวงวัฒนธรรม ที่ วธ ๐๒๐๔.๕/๒๖๖ ลงวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๗
๕. ข้อมูลและเหตุผลประกอบเรื่องการกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ
ประเภทการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย
๖. หนังสือรับรองสำเนาถูกต้อง ที่ นร ๐๑๐๙/๑๐๒๖ ลงวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

บันทึกข้อความ

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
รับที่ ๐๒๓๔๒
วันที่ 30 ม.ค. 67 เวลา 10.40 น.

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑

ส่วนราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ โทร. ๐ ๒๒๘๓ ๔๗๓๒

ที่ นร ๐๑๐๙/๑๓๗

วันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ

เรียน รองนายกรัฐมนตรี (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) ประธานกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

ผ่าน รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี รองประธานกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

ทนาย ๐๑ ก.พ. ๒๕๖๗

๑. ประเด็น

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีขอเรียนพิจารณาเห็นชอบการกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเภทการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย เพื่อสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาเห็นชอบต่อไป

๒. เรื่องเดิม

ในคราวประชุมคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๗ โดยมีรองนายกรัฐมนตรี (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) เป็นประธาน ที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ และมอบให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อประกาศเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเภทการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย (เอกสาร ๑)

๓. ข้อเท็จจริง

๓.๑ กระทรวงวัฒนธรรมได้ประสานเป็นการภายในกับสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ขอบรรจุเรื่องการกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติเข้าเป็นวาระการประชุมคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๗ เพื่อให้คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ให้ความเห็นประกอบก่อนเสนอคณะรัฐมนตรี

๓.๒ กระทรวงวัฒนธรรมมีหนังสือ ที่ วธ ๐๒๐๔.๕/๒๖๖ ลงวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๗ แจ้งปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีว่า การประชุมคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๗ ที่ประชุมมีมติเห็นชอบในหลักการกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ และมอบหมายสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาตินำเสนอเรื่องการกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป (เอกสาร ๒)

๔. ข้อพิจารณา

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้ดำเนินการตามมติที่ประชุมดังกล่าว โดยได้จัดทำเอกสารประกอบการกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เพื่อให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ (เอกสาร ๓)

๕. ข้อเสนอ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากเห็นชอบด้วย สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีจะดำเนินการต่อไป

เห็นชอบ

(นายสมศักดิ์ เทพสุทิน)

รองนายกรัฐมนตรี 6 ก.พ. 2567

(นายธีระพงษ์ วงศ์วิลาส)

ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ร.นร. (7) รับที่ 0166

วันที่ 30 ม.ค. 67 เวลา 13.35 น.

รอง นรม. (2) รับที่ 274

วันที่ 1 ก.พ. 67 เวลา 13.38

ร.นร. 666
30/1/67
ท. 340
จน.ฉ.ม. 1135

รายงานการประชุม
คณะกรรมการพิจารณาเอกลักษณ์ของชาติในมิติต่าง ๆ
ครั้งที่ ๒/๒๕๖๖

วันพุธที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๖๖ เวลา ๐๙.๓๐ น.
ณ ห้องประชุม ๑๐๙ ชั้น ๑ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
และผ่านระบบสื่อสารออนไลน์

ผู้มาประชุม

๑. ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (นายภูมิทร ปลั่งสมบัติ ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษประจำสำนักนายกรัฐมนตรี แทน)	ที่ปรึกษาและอนุกรรมการ
๒. นายวีระ โรจน์พจนรัตน์	ประธานอนุกรรมการ
๓. ศาสตราจารย์พิเศษธงทอง จันทรางศุ	รองประธานอนุกรรมการ
๔. เลขาธิการราชบัณฑิตยสภา (นายศานติ ภักดีคำ รองเลขาธิการราชบัณฑิตยสภา รักษาราชการแทน เลขาธิการราชบัณฑิตยสภา แทน)	อนุกรรมการ
๕. อธิบดีกรมศิลปากร (นายพนมบุตร จันทรโชติ)	อนุกรรมการ
๖. ศาสตราจารย์ไชยา ยิ้มวิไล	อนุกรรมการ
๗. ศาสตราจารย์เกียรติคุณสุกัญญา สุกฉายา	อนุกรรมการ
๘. นางจุฑาทิพย์ โคตรประทุม	อนุกรรมการ
๙. นายบุญเตือน ศรีวรพจน์	อนุกรรมการ
๑๐. นางมารีชา เจียรนวนนท์	อนุกรรมการ
๑๑. ผู้อำนวยการสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ (นางรัชณี ศรีสุข)	อนุกรรมการ
๑๒. ผู้เชี่ยวชาญด้านการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ (นางสาวสุดา ศิลากุล)	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๓. นายเศรษฐพล รัตนกิจสุนทร นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๔. นางสาวนฤมล เกษสาคร นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้ไม่มาประชุม

๑. นายฐานุพงศ์ จันวิวัฒน์เวช	อนุกรรมการ (ติตราชการ)
------------------------------	------------------------

ผู้เข้าร่วมประชุม

๑. นายชยวานัน นัยสินธุ์ สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร
๒. นายทัตพล พูลสุวรรณ สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร
๓. นายวสันต์ ญาตีพัฒน์ สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร
๔. นางสาวสุพร กิมขาว สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

เริ่มประชุม เวลา ๐๙.๓๐ น.

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องประธานอนุกรรมการแจ้งที่ประชุมทราบ
ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องรับรองรายงานการประชุมคณะอนุกรรมการพิจารณาเอกลักษณ์ของชาติ
ในมิติต่าง ๆ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๖

อนุกรรมการและเลขานุการ แจ้งว่า ฝ่ายเลขานุการฯ ได้จัดทำรายงานการประชุม
คณะอนุกรรมการพิจารณาเอกลักษณ์ของชาติในมิติต่าง ๆ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม
๒๕๖๖ และได้แจ้งเวียนรายงานการประชุมดังกล่าวให้คณะอนุกรรมการฯ พิจารณาเรียบร้อยแล้ว

มติที่ประชุม รับรองรายงานการประชุมคณะอนุกรรมการพิจารณาเอกลักษณ์ของชาติ
ในมิติต่าง ๆ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๖ โดยไม่มีการแก้ไข

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเพื่อพิจารณา

อนุกรรมการและเลขานุการ แจ้งว่า ฝ่ายเลขานุการฯ ขอเสนอร่างเอกสารเรื่องการไหว้
เพื่อประกอบการเสนอให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ซึ่งได้เรียบเรียงและปรับปรุงเนื้อหาตามความเห็น
ของอนุกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร โดยสรุปได้คือ
การไหว้ในวัฒนธรรมไทย สันนิษฐานว่าได้รับเข้ามาพร้อมกับการเข้ามาของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู และศาสนาพุทธ
ในดินแดนไทย ในวัฒนธรรมไทย กิริยาการไหว้ เป็นกิริยาที่แสดงความเคารพ แสดงการทักทาย หรือ
แสดงความรู้สึกตามแต่โอกาสและบริบท ในมิติด้านศาสนา ปรากฏหลักฐานทางโบราณคดีจำนวนมากที่แสดง
ให้เห็นว่าการไหว้เป็นกิริยาแสดงความเคารพบูชาต่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตั้งแต่ยุคแรกที่ศาสนาพุทธ
เข้ามาในไทย แต่เดิมการไหว้ของไทยไม่ปรากฏแบบแผนท่วงท่าชัดเจน สามารถไหว้ได้ในหลายอิริยาบถ
ไม่ว่าจะนั่งหรือยืน ดังที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ได้ทรงอธิบายถึง
ลักษณะการไหว้ ในหลายลักษณะ เช่น

๑. ไหว้มือเดียวไม่ว่าท่าใด ๆ แล้วแต่กรณี อย่างที่เรียกว่า “เอางาน”
๒. ไหว้สองมือไม่ว่าท่าใด ๆ แล้วแต่กรณี
๓. ยืนไหว้ อย่างวันทาพระสถูปและอุปัชฌาย์
๔. นั่งห้อยไหว้
๕. นั่งคุกเข่าไหว้
๖. นั่งพับเพียบไหว้
๗. คุกเข่ากราบ
๘. พับเพียบกราบ...”

ประเภทและระดับของการไหว้

การประนมมือ (อัญชลี) เป็นการแสดงความเคารพ โดยการกระพุ่มมือเล็กน้อย
ให้ปลายนิ้วทั้งสองข้างชิดกัน ฝ่ามือทั้งสองประกบเสมอกันแนบหว่างอก ปลายนิ้วเฉียงขึ้นพอประมาณ แขนแนบ

ลำตัว ไม่กางศอก ทั้งชายและหญิงปฏิบัติเหมือนกัน ใช้ในเวลาฟังพระสวดมนต์ ฟังพระธรรมเทศนา สนทนากับพระภิกษุ รับพรจากผู้ใหญ่ และรับความเคารพจากผู้ที่มีอายุน้อยกว่า

การไหว้ (วันทนา หรือวันทา) เป็นการแสดงความเคารพโดยการประนมมือแล้วยกมือทั้งสองข้างขึ้นจรดใบหน้า ให้เห็นว่าเป็นการแสดงความเคารพอย่างสูง ยิ่งโน้มตัวลงต่ำเท่าใด ยิ่งแสดงความอ่อนน้อมถ่อมตนหรือเคารพนบนอบเท่านั้น โดยปกติจะไหว้ผู้มีอาวุโสมากกว่า

ระดับของการไหว้

การไหว้ระดับที่ ๑ การไหว้พระ

การไหว้ระดับที่ ๒ การไหว้ผู้มีพระคุณและผู้ที่มีอายุมาก

การไหว้ระดับที่ ๓ การไหว้บุคคลทั่วไปที่เคารพนับถือ

การไหว้ในกาลเทศะต่าง ๆ

๑. การไหว้พระรัตนตรัย

๒. การไหว้เพื่อแสดงความรู้สึก หรือแสดงความเคารพ

๓. การไหว้เจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ สถานที่ สิ่งของ

๔. การไหว้ในพิธีกรรม

สรุปประเด็นสำคัญเรื่องการไหว้

๑. การไหว้เป็นการแสดงออกทางวัฒนธรรมที่ไทยได้รับจากอินเดียมาตั้งแต่สมัยโบราณ แต่เดิมน่าจะสัมพันธ์กับคติทางศาสนาทั้งพราหมณ์ - ฮินดู และพุทธศาสนาเป็นหลัก ต่อมาจึงเริ่มแพร่หลายเป็นการแสดงออกถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือเป็นการแสดงออกทางสังคม หลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีเกี่ยวกับการไหว้หรือวันทนาการในวัฒนธรรมไทยนั้นเริ่มปรากฏตั้งแต่สมัยทวารวดีเป็นต้นมา

๒. การไหว้จำแนกออกได้เป็นประเภทต่าง ๆ ทั้งการไหว้หรือการทำความเคารพบุคคล สถานที่ และวัตถุสิ่งของ หรือแม้แต่การไหว้คตินี้เป็นนามธรรมอื่น ๆ ซึ่งแต่ละรูปแบบมีรายละเอียดและแบบแผนปฏิบัติที่แตกต่างกัน แสดงถึงความละเอียดซับซ้อนของวัฒนธรรมการไหว้ของไทย ทั้งนี้ การไหว้เป็นการแสดงออกถึงความสัมพันธ์เชิงสังคมระหว่างบุคคล ซึ่งสะท้อนสถานภาพที่ต่างกัน ในแง่นี้ จึงพบว่า นอกจากการไหว้แล้ว ยังมีการรับไหว้เป็นธรรมเนียมปฏิบัติอีกด้วย

๓. แต่เดิมาแล้วการไหว้เป็นการทักทายหรือการทำความเคารพที่ปฏิบัติกันมาในวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากอินเดียโบราณ แต่ในปัจจุบันแบบแผนปฏิบัติดังกล่าวก็แพร่หลายออกไปและเป็นสากลมากขึ้น โดยเฉพาะหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาหรือ Covid - 19

๔. การไหว้เป็นการแสดงออกทางสังคม วัฒนธรรมที่ผูกพันกับวิถีชีวิตคนไทยมากที่สุดประการหนึ่งก็ว่าได้ ทุกคนย่อมคุ้นเคยกับการแสดงออกดังกล่าวมาตั้งแต่เด็ก และประพฤติอยู่เสมอในชีวิตประจำวัน (ซึ่งอาจถูกมองข้ามความสำคัญไป) จึงถือเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติที่สำคัญประการหนึ่ง

ในการนี้ ที่ประชุมพิจารณาแล้ว มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ดังนี้

ศาสตราจารย์พิเศษธงทอง จันทรางศุ เสนอความเห็น ว่า ควรมีคำขยายของนิยามของการไหว้ ว่าเป็นเอกลักษณ์ของชาติประเภทใดหรือด้านใด เช่น นาคเป็นสัตว์ประจำชาติประเภทสัตว์ในตำนาน เมื่อกล่าวถึงคำว่าเอกลักษณ์ของชาติ จึงควรมีคำขยาย แยกประเภทของด้านต่าง ๆ เพื่อความชัดเจนในเรื่องเอกลักษณ์ของชาติที่จะเสนอต่อไปในอนาคต

ศาสตราจารย์เกียรติคุณสุกัญญา สุฉฉายา เสนอความเห็นว่าการไหว้เป็นภาษาท่าทาง ที่แสดงออกถึงมารยาท เป็นธรรมเนียมปฏิบัติและเป็นมารยาทในสังคม แต่เดิมเป็นธรรมเนียมปฏิบัติในการแสดงความเคารพ การไหว้ของไทยได้รับอิทธิพลมาจากประเทศอินเดียและได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาต่าง ๆ เช่น ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู และศาสนาพุทธ ท่าทางการไหว้แต่ละประเทศจึงมีลักษณะที่แตกต่างกัน เช่น ประเทศกัมพูชา ประเทศลาว เป็นต้น จึงควรแยกให้ชัดเจนในเรื่องท่าไหว้ เช่น การกราบไหว้ ไหว้เพื่อการทักทาย ไหว้เพื่อแสดงความเคารพ ปัจจุบันการไหว้เป็นมารยาททางสังคม และภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาหรือ Covid - 19 ศิลปินต่างประเทศได้นำเรื่องการไหว้มาใช้ในการทักทายกัน

ศาสตราจารย์ไชยา ยิ้มวิไล เสนอความเห็นว่าการไหว้เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่ได้รับมาจากอินเดีย เป็นพิธีกรรมทางศาสนา โดยเฉพาะคนไทยนับถือศาสนาพุทธ การกราบไหว้ องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า การไหว้มีทั้งยืนไหว้ นั่งไหว้ ไหว้มือเดียว ไหว้สองมือ การกราบไหว้ การคุกเข่าไหว้ การแสดงความเคารพนับถือ แสดงความเคารพผู้อาวุโส การขอบคุณ เป็นธรรมเนียมปฏิบัติของไทยมาอย่างยาวนาน และภายหลังจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสหรือ Covid - 19 การไหว้ได้นำมาใช้ในการทักทาย การขอบคุณ จึงเห็นด้วยที่จะมีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการไหว้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

นางมารีชา เจียรนวนนท์ เสนอความเห็นว่าการไหว้เป็นวัฒนธรรมการทักทายและต้นกำเนิดของการไหว้มาจากประเทศอินเดียและคนไทยได้นำมาปรับเปลี่ยน ต่อยอด ประยุกต์ให้เข้ากับวัฒนธรรมของคนไทย ซึ่งการไหว้ของประเทศอินเดียกับประเทศไทยนั้นมีความแตกต่างกัน การไหว้ของคนอินเดีย คือ นมัสเต การไหว้ของคนไทยมีความลึกซึ้ง มีหลายรูปแบบ มีการปฏิบัติที่แตกต่างกัน และการไหว้เป็นสัญลักษณ์ของคนไทยในสายตาของคนต่างชาติ รู้จักคนไทยก็จะรู้จักการไหว้ด้วย ดังนั้น จึงควรภาคภูมิใจที่การไหว้เป็นสัญลักษณ์ของคนไทยในสายตาของคนต่างชาติ

นายบุญเดือน ศรีวรรณ เสนอความเห็นว่าการไหว้เป็นวัฒนธรรมการทักทายและการทำความเคารพ มีการจำแนกเป็นการไหว้บุคคล การไหว้สิ่งของ การไหว้รูปเคารพ ซึ่งการไหว้บุคคลยังแบ่งเป็นการไหว้ในระดับต่าง ๆ เช่น การไหว้ระดับหน้าอก การไหว้เสมอกาง เป็นต้น ซึ่งรูปแบบและวิธีการไหว้ของคนไทย ประเทศอื่นมีการแบ่งรูปแบบในลักษณะเดียวกับคนไทยหรือไม่ จึงควรมีความชัดเจนในรูปแบบของการไหว้แบบไทยว่ามีรูปแบบใดบ้าง การทำความเคารพของประเทศอินเดียโบราณ เช่น การเวียนเทียนคือการเดินวนขวา ๓ รอบ เป็นการเคารพอย่างหนึ่ง เป็นการเดินวนขวาอย่างเดียว แต่ของไทย การเวียนเทียนคือการเดินวนขวา ซึ่งมีการพนมมือด้วย ดังนั้นจึงควรมีรายละเอียดเพื่อแยกความแตกต่างให้ชัดเจน

นายศานติ ภักดีคำ รองเลขาธิการราชบัณฑิตยสภา เสนอความเห็นว่าการไหว้เห็นด้วยกับความคิดเห็นของอนุกรรมการทุกท่านในเรื่องการไหว้ สิ่งสำคัญที่สุดที่ต้องชี้ให้เห็นว่าลักษณะของการไหว้ของไทยมีเอกลักษณ์และความแตกต่างอย่างไร ซึ่งมีรายละเอียดต่าง ๆ ที่ไม่เหมือนกับประเทศอื่น ประเด็นนี้จึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเมื่อมาพูดถึงเรื่องการไหว้ หลายประเทศบอกว่าประเทศของตนมี ทำไมประเทศไทยจึงผูกขาดว่าเป็นของตนเอง สิ่งนี้จึงควรระมัดระวังเมื่อได้ประกาศให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ของชาติแล้ว เนื่องจากปัจจุบันมีประเด็นที่ละเอียดอ่อนกับประเทศเพื่อนบ้านหลายประเด็น โดยเฉพาะมิติทางวัฒนธรรม เพราะเรามีวัฒนธรรมร่วมกันและใกล้เคียงกันหลายอย่าง ดังนั้น การที่จะประกาศให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ของชาติต้องมีความชัดเจนในความเป็นอัตลักษณ์ นำเอกลักษณ์ของการไหว้มาสร้างสรรค์ ทำให้เป็นรูปแบบเฉพาะในเรื่องการไหว้แบบไทยซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างไร

นายพนมบุตร จันทรโชติ อธิบดีกรมศิลปากร เสนอความเห็นใน ๓ ประเด็น ดังนี้

๑. การเสนอการไหว้ให้เป็นเอกลักษณ์ของชาติ ควรเสนอหรือไม่ ซึ่งอนุกรรมการเห็นชอบให้เสนอเรื่องการไหว้เป็นเอกลักษณ์ของชาติ

๒. ตามที่ศาสตราจารย์พิเศษธงทอง จันทรางศุ เสนอว่าเมื่อเป็นเอกลักษณ์ของชาติแล้วควรมีประเภทต่อท้ายเรื่องการไหว้ เช่น การแสดงความเคารพและทักทาย คณะอนุกรรมการควรพิจารณาว่าควรกำหนดให้เป็นประเภทใด

๓. หลายประเทศมีเรื่องการไหว้ การไหว้ในหลายประเทศ มีต้นกำเนิดมาจากประเทศอินเดีย แต่การไหว้ของไทยที่แตกต่างจากประเทศอื่น เพราะมีความหลากหลายและลุ่มลึก ความหลากหลาย เช่น การไหว้ผู้อาวุโส เราไหว้เพื่อแสดงการทักทาย การไหว้เพื่อแสดงความเคารพ การไหว้เพื่อแสดงการขอโทษ และไม่ได้ไหว้เฉพาะบุคคลหรือสิ่งมีชีวิต แต่มีการไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งที่ไม่เห็น ไหว้บุคคลที่เสียชีวิตไปแล้ว เพื่อขอโทษกรรม สิ่งนี้เป็นการแสดงถึงเอกลักษณ์ของไทย ซึ่งได้แสดงถึงความลุ่มลึกของสถานะต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติต่อบุคคลที่เคารพ การปฏิบัติต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การปฏิบัติต่อผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งแสดงออกด้วยความละเอียดอ่อนและประณีตแบบไทย ทำให้การปฏิบัติเรื่องการไหว้ของไทยมีความแตกต่างในรายละเอียด ลักษณะท่าทางของการไหว้ จำนวนครั้งของการไหว้ ซึ่งไม่มีประเทศใดที่แสดงออกได้เหมือนไทย จึงทำให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ของไทยที่มีความหลากหลายและลุ่มลึก

นายภูมิทร ปลั่งสมบัติ ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เสนอความเห็น ว่าวัฒนธรรมทุกอย่างมีรากเหง้า ประเทศไทยนำมาปรับประยุกต์สิ่งที่รับมาให้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของไทย เช่น การรำ การนำมาประยุกต์เป็นรำไทย เพลงไทย ทุกชาติมีดนตรี นำมาประยุกต์เป็นเพลงไทยเดิม การถวายความเคารพ การเอกราช การหมอบกราบ การถวายบังคม ของไทยมีรูปแบบเฉพาะ จึงต้องระบุให้ชัดเจนว่าคืออัตลักษณ์ของไทย สิ่งใดที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นไทย

ประธานอนุกรรมการ กล่าวว่า ฝ่ายเลขานุการได้จัดทำรายละเอียด เปรียบเทียบรูปแบบการแสดงความเคารพและการทักทายที่มีในประเทศต่าง ๆ เช่น การสัมผัสมือ เป็นการแสดงการทักทายในประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศจีน ประเทศอังกฤษ ประเทศเมียนมาร์ การโอบกอดเป็นการแสดงการทักทายในหลายประเทศในทวีปยุโรป การใช้แก้มสัมผัสกันเป็นการแสดงการทักทายในประเทศฝรั่งเศส ประเทศอิตาลี การใช้จมูกสัมผัสกัน เป็นการแสดงการทักทายของชนเผ่ามาลี ชนเผ่าเอสกิโม การสัมผัสหน้า เป็นการแสดงการทักทายของสุภาพสตรีในประเทศมาเลเซีย การโค้งคำนับเป็นการแสดงการทักทายในประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่น ประเทศจีน ประเทศเกาหลี การสัมผัสไหล่ เป็นการแสดงการทักทายของประเทศกรีซ การแลบลิ้น เป็นการแสดงการทักทายของประเทศทิเบต การมอบของเป็นการแสดงการทักทายของประเทศมองโกเลีย การไหว้ เป็นการแสดงการทักทายในประเทศ เช่น ประเทศอินเดีย ประเทศกัมพูชา ประเทศลาว ประเทศไทย การทักทายจึงมีความหลากหลาย ซึ่งเรื่องการไหว้มีในหลายประเทศ ไม่ได้มีแต่ประเทศไทยเพียงประเทศเดียว มีรูปแบบและลักษณะที่แตกต่างกันในประเทศต่าง ๆ

นางจุฑาทิพย์ โคตรประทุม เสนอความเห็น ว่า เรื่องการไหว้เป็นวัฒนธรรมที่เป็นวิถีชีวิตที่ฝังอยู่ในจิตใจของคนไทย ถูกปลูกฝังมาตั้งแต่วัยเด็กให้รู้จักการไหว้ การแสดงความเคารพ เป็นพื้นฐานและเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นจิตสำนึกที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา เมื่อได้ประกาศให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ของชาติเยาวชนคนรุ่นใหม่จะเข้าใจในประเด็นนี้หรือไม่ จึงควรสร้างความเข้าใจให้แก่เด็กและเยาวชน ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เด็กและเยาวชนไม่รู้จักและให้ความสำคัญกับเรื่องการไหว้ โดยมองว่าเป็นเรื่องของศักดิ์นา จึงควรสร้างความเข้าใจให้แก่เด็กและเยาวชน คนรุ่นใหม่ ให้ตระหนักและเห็นความสำคัญของเรื่องดังกล่าว และในปี ๒๕๕๔ คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเคยกำหนดให้การไหว้เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประเภทมารยาท ดังนั้น เมื่อประกาศให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ของชาติแล้วจึงควรมีผู้นำเสนอเรื่องการไหว้ เพื่อประชาสัมพันธ์และดึงดูดความสนใจด้วย

ศาสตราจารย์ไชยา ยิ้มวิไล เสนอความเห็นเพิ่มเติมว่า ในสังคมปัจจุบันการแสดงออกในสื่อต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์ ละครโทรทัศน์ ไม่มีเรื่องการไหว้ นอกจากการพยักหน้า การจับมือ สิ่งที่สำคัญคือ

เอกลักษณ์ของชาติเป็นวัฒนธรรม เป็นธรรมเนียม เป็นกิริยามารยาท การไหว้มีหลายลักษณะ แม้แต่การไหว้ขอบคุณ ซึ่งสามารถไหว้ขอบคุณผู้ที่อาวุโสน้อยกว่าได้ และที่สำคัญสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติควรดำเนินการเผยแพร่ให้ความรู้ในเรื่องการไหว้ไปยังสื่อต่าง ๆ เช่น รายการโทรทัศน์ และผลิตสื่อเผยแพร่ไปยังเยาวชนคนรุ่นใหม่ ปลุกฝังให้สืบทอดมรดกวัฒนธรรมของชาติ โดยมีการเผยแพร่เรื่องการไหว้ ซึ่งเป็นขนบธรรมเนียมประเพณี มารยาทของไทย เช่น การทักทายด้วยการยกมือไหว้ การขอบคุณ การแสดงความกตัญญูรู้คุณ แสดงความเคารพเมื่อพบผู้ที่อาวุโสกว่า การไหว้เมื่อรับสิ่งของจากผู้อื่น เป็นต้น

ประธานอนุกรรมการ กล่าวว่า เมื่อมีการประกาศให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ของชาติแล้ว เพื่อให้ทุกภาคส่วน รวมถึงประชาชนรับรู้ความเป็นมาของการไหว้ และแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องอย่างแพร่หลาย ควรขอความร่วมมือให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสื่อมวลชนประชาสัมพันธ์เรื่องดังกล่าวด้วย

นายบุญเตือน ศรีวรพจน์ เสนอความเห็นเพิ่มเติมว่า การไหว้ได้รับอิทธิพลมาจากอินเดียโบราณ การไหว้เป็นมรดกของคนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศไทยนำการไหว้มาประยุกต์ให้เกิดการไหว้ในรูปแบบของไทย การไหว้พระของไทยมีความแตกต่างจากประเทศอินเดีย จึงต้องจำแนกความแตกต่างจากแบบเดิม และแสดงให้เห็นสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติอย่างชัดเจนและมีความเด่นชัด

นางมารีชา เจียรนวนนท์ เสนอความเห็นเพิ่มเติมว่า ความแตกต่างของการไหว้แบบไทยในวัฒนธรรมไทย ไม่ใช่เป็นแค่การทักทาย แต่เป็นการแสดงออกที่มาจากใจ เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญู มีความลึกซึ้งและกว้างขวางมาก เช่น การขอโทษก็แสดงการยกมือไหว้ เป็นเอกลักษณ์ของคนไทย การไหว้แสดงถึงความนับถือ แสดงความรักซึ่งกันและกัน ความภาคภูมิใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมาก

นายศานติ ภักดีคำ รองเลขาธิการราชบัณฑิตยสภา เสนอความเห็นเพิ่มเติมว่า การไหว้ที่เกี่ยวกับเรื่องพิธีกรรม มีท่าไหว้ในหลายลักษณะ เช่น การถวายบังคม ซึ่งเป็นท่าไหว้อย่างหนึ่ง ไม่ได้เป็นการแสดงความเคารพต่อพระมหากษัตริย์เท่านั้น มีแม้แต่วាយบังคมเทวรูปต่าง ๆ พัฒนาการของการไหว้มีให้เห็นในเอกสาร มีภาพสลักในสมัยทวารวดี ลักษณะการไหว้และการทักทายต่าง ๆ เหล่านี้ สะท้อนถึงเอกลักษณ์ของชาติ และลักษณะการไหว้ของไทย สามารถอธิบายได้ว่าทำไมถึงมีการไหว้ลักษณะนี้ การมีท่าทางการไหว้ในแต่ละระดับที่แตกต่างกันอย่างไร ประเพณีการไหว้แบบไทย จึงควรกล่าวถึงภาพรวมในส่วนนี้เพิ่มเติมด้วย

ประธานอนุกรรมการ กล่าวเพิ่มเติมว่า การไหว้เพื่อแสดงความกตัญญู เช่น การไหว้ครูของศิลปิน การครอบครู เป็นต้น

นายชยณิน นัยสินธุ์ เสนอความเห็นว่าการตั้งชื่อต่อท้ายเอกลักษณ์ของชาติว่าเป็นประเภทใด ต้องตั้งชื่อให้มีความรัดกุม ชัดเจน เหมาะสม ไม่กว้างหรือแคบไป เช่น นาคเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติประเภทสัตว์ในตำนาน และให้ข้อสังเกตว่า คำว่าเอกลักษณ์ของชาติ ควรมีสิ่งเดียวหรือไม่

ประธานอนุกรรมการ ชี้แจงว่า ในประเทศต่าง ๆ มีสัตว์ประจำชาติรายการที่ ๑ สัตว์ประจำชาติรายการที่ ๒ สัตว์ปีก สัตว์น้ำ ซึ่งไม่จำกัดว่ามีเพียงหนึ่งเดียว จึงจะเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ดังนั้น เอกลักษณ์ของชาติจึงมีหลายอย่างและมีความหลากหลายได้

นายพนมบุตร จันทรโชติ อธิบดีกรมศิลปากร กล่าวเพิ่มเติม ดังนี้

๑. ควรจัดประเภทของการไหว้ว่าอยู่ในประเภทใด โดยนำความเห็นของคณะอนุกรรมการมาจัดทำเป็นเอกสารประกอบ

๒. จัดทำคู่มือหรือบรรจุอยู่ในแบบเรียน ปลุกฝังตั้งแต่เด็ก เช่น คู่มือการไหว้ที่ถูกต้องและกรมศิลปากรยินดีให้การสนับสนุนในเรื่องดังกล่าว และการขอความร่วมมือพิธีกรสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ เปิดและปิดรายการด้วยการไหว้

ประธานอนุกรรมการ กล่าวเพิ่มเติมว่า ควรมีแผนรณรงค์และจัดทำคู่มือเรื่องการไหว้ ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณสุภิญญา สุญาญา แสดงความเห็นเพิ่มเติมว่า การไหว้เป็น ภาษาท่าทางที่แสดงออกถึงธรรมเนียมปฏิบัติและมารยาททางสังคมของคนไทย การไหว้ในโอกาสต่าง ๆ แสดงท่าทางอย่างไร แตกต่างกันอย่างไรร ประวัติศาสตร์ของการไหว้ช่วยเสริมให้ข้อมูลเรื่องการไหว้มีความ สมบูรณ์ขึ้น จุดอ่อนในขณะนี้ คือ การไหว้ในเชิงมารยาทการทักทายซึ่งเด็กและเยาวชนในปัจจุบันยังไหว้พระ แต่ปฏิเสธการไหว้ทักทาย ไหว้ผู้อาวุโสเพื่อแสดงความเคารพ ประเด็นสำคัญคือ การไหว้ด้วยใจ จะรณรงค์และ อธิบายอย่างไร และไม่ควรแตกประเด็นในเรื่องการไหว้ แต่ควรจะเน้นประเด็นสำคัญคือมารยาททางสังคม

นายบุญเตือน ศรีวรพจน์ เสนอความเห็นเพิ่มเติมว่า ควรพิจารณา ๓ อย่าง คือ ๑. กาละ ๒. เทศะ ๓. บุคคล ควรจะไหว้แบบใด แยกประเภทให้ชัดเจน หากมีข้อมูลรอบด้าน สามารถผลักดัน การไหว้ให้เป็น soft power ได้

มติที่ประชุม เห็นชอบตามข้อเสนอของคณะอนุกรรมการ ดังนี้

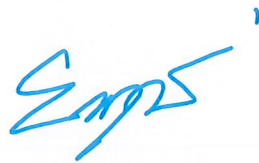
๑. เห็นชอบให้เสนอให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ โดยขอให้กำหนดว่า เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติประเภทใด

๒. มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการนำความเห็นของคณะอนุกรรมการไปหารือกลุ่มย่อย เพื่อเพิ่มเติมรายละเอียดในประเด็นสำคัญ ความหมาย ความหลากหลายและความลุ่มลึกของการไหว้ ให้มีความสมบูรณ์ เช่น พัฒนาการของการไหว้ ประเพณีการไหว้แบบไทย เป็นต้น

๓. มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการเตรียมสรุปข้อมูลนำเสนอคณะกรรมการเอกลักษณ์- ของชาติ เพื่อประกาศให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ของชาติ และนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่นๆ (ถ้ามี)
ไม่มี

เลิกประชุมเวลา ๑๑.๓๐ น.

(นางสาวนฤมล เกษสาคร)
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
ผู้จัดรายงานการประชุม

รายงานการประชุม
คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
ครั้งที่ ๑/๒๕๖๗
วันพฤหัสบดีที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๗ เวลา ๐๙.๓๐ น.
ณ ห้องประชุม ๓๐๑ ชั้น ๓ ตึกบัญชาการ ๑ ทำเนียบรัฐบาล

ผู้มาประชุม

๑. รองนายกรัฐมนตรี
(นายสมศักดิ์ เทพสุทิน)	ประธานกรรมการ
๒. รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
(นางพวงเพ็ชร ชุนละเอียด)	รองประธานกรรมการ
๓. ปลัดกระทรวงกลาโหม
(พันเอก อนุสรณ์ สักขาสี รองผู้อำนวยการสำนักงานกิจการพลเรือน
สำนักงานโยบายและแผนกลาโหม แทน)	กรรมการ
๔. ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ
(นายโกศล สถิตธรรมจิตร อัครราชทูต ณ บันดาร์เสรีเบกาวัน แทน)	กรรมการ
๕. ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
(นางสาววนิดา พันธุ์สอาด รองอธิบดีกรมพลศึกษา
รักษาราชการแทนรองปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา แทน)	กรรมการ
๖. ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
(นายกิตติ อินทรกุล ผู้ตรวจราชการกระทรวงการพัฒนาสังคม
และความมั่นคงของมนุษย์ แทน)	กรรมการ
๗. ปลัดกระทรวงมหาดไทย
(นายสมศักดิ์ เจริญไพฑูรย์ ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย แทน)	กรรมการ
๘. ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม
(นางโชติกา อัครกิจโสภากุล รองปลัดกระทรวงวัฒนธรรม แทน)	กรรมการ
๙. ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
(นายธัชกร วงศ์เพ็ง ผู้อำนวยการสำนักงานอำนวยการสำนักงานปลัด
กระทรวงศึกษาธิการ แทน)	กรรมการ
๑๐. เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ
(นายพิชญเดช โอสถานนท์ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ แทน)	กรรมการ
๑๑. เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
(นางสาวสุธัญญา สีนาง ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการพิเศษ
เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ แทน)	กรรมการ
๑๒. ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ
(นายอภิชาติ รัตนราศรี รองผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ แทน)	กรรมการ

๑๓. อธิบดีกรมศิลปากร (นางสาวพิมพ์พรรณ ไพบูลย์หวัจนเจริญ นักอักษรศาสตร์ทรงคุณวุฒิ แทน)	กรรมการ
๑๔. อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ (นายเสมอ นิ่มเงิน ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาการประชาสัมพันธ์ แทน)	กรรมการ
๑๕. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (นางสาวปริยกร ใฝ่มนะโนธรรม นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ แทน)	กรรมการ
๑๖. เลขาธิการราชบัณฑิตยสภา (นางสาวกุลศิรินทร์ นาคไพจิตร นักวรรณศิลป์ชำนาญการพิเศษ แทน)	กรรมการ
๑๗. ศาสตราจารย์ไชยา ยิ้มวิไล	กรรมการ
๑๘. พลโท สบโชค ศรีสาคร	กรรมการ
๑๙. นางเอมอร ศรีวัฒนประภา (นายธีรชาติ ธนสารกิจ รองประธานเจ้าหน้าที่สายงานภาพลักษณ์ และสื่อสารองค์กร กลุ่มบริษัท คิง เพาเวอร์ แทน)	กรรมการ
๒๐. นางนวลพรรณ ลำซ้ำ (ร้อยเอกหญิง ขญาดา หนีพาล ผู้บริหารสายงาน แทน)	กรรมการ
๒๑. นายพีระพงษ์ กลิ่นละออ	กรรมการ
๒๒. นางสาวณัฐวรรณ ภิมมย์ภักดี (นางสาวนพัตติพร งามสอาด ผู้จัดการสำนักงานประชาสัมพันธ์ และสื่อสารองค์กร แทน)	กรรมการ
๒๓. นายวีระ โรจน์พจนรัตน์	กรรมการ
๒๔. นางมิ่งขวัญ วิชยารังสฤษดิ์	กรรมการ
๒๕. รองศาสตราจารย์ชัชพล ไชยพร	กรรมการ
๒๖. นางมาริษา เจียรนวนนท์	กรรมการ
๒๗. นางฐาปณี เตชะเจริญวิกุล (นางวิภาดา ดวงรัตน์ รองประธานกรรมการบริหาร แทน)	กรรมการ
๒๘. ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (นางรุ่งรติมา บุญหลง รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี แทน)	กรรมการและเลขานุการ
๒๙. ผู้อำนวยการสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ (นางรัชณี ศรีสุข)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๐. เจ้าหน้าที่สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ (นายสมบัติ สุธรรมรักษ์ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๑. เจ้าหน้าที่สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ (นางจุติรัตน์ ประภาศสุขการ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้ไม่มาประชุม

๑. ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	กรรมการ	ติดราชการ
๒. คุณหญิงวินิตา ดิถียนต์	กรรมการ	ติดภารกิจ
๓. พลเอก ธนะศักดิ์ ปฏิมาประกร	กรรมการ	ติดภารกิจ
๔. ศาสตราจารย์พิเศษธงทอง จันทรางศุ	กรรมการ	ติดภารกิจ
๕. นางพัชราภรณ์ อินทรียงค์	กรรมการ	ติดภารกิจ

เริ่มประชุมเวลา ๐๙.๓๐ น.

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

ประธานกล่าวขอบคุณคณะกรรมการทุกท่านที่เข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติในวันนี้ โดยการประชุมในวันนี้มีวาระที่สำคัญ คือ การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติซึ่งเป็นเรื่องที่น่าชื่นชมยินดีอย่างยิ่ง เนื่องจากถือเป็นเอกลักษณ์ การให้เกียรติ และแสดงถึงความนอบน้อม และขอให้ฝ่ายเลขานุการดำเนินการไปตามระเบียบวาระการประชุมต่อไป

มติที่ประชุม รับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องรับรองรายงานการประชุมคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๕

รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (นางรุ่งรัดนา บุญ-หลง) ทำหน้าที่กรรมการและเลขานุการ แจ้งที่ประชุมว่า ฝ่ายเลขานุการ ได้จัดทำรายงานการประชุมคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ และได้แจ้งเวียนรายงานการประชุมดังกล่าวให้คณะกรรมการฯ พิจารณาเรียบร้อยแล้ว ซึ่งไม่มีกรรมการท่านใดขอแก้ไขรายงานการประชุมฯ ดังกล่าวจึงถือว่าคณะกรรมการฯ รับรองรายงานการประชุมตามที่แจ้งเวียน จึงเสนอที่ประชุมเพื่อโปรดทราบ และพิจารณารับรองรายงานการประชุม

มติที่ประชุม รับทราบและรับรองรายงานการประชุมคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๕

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเพื่อทราบ

๓.๑ การมอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรีปฏิบัติหน้าที่ประธานกรรมการและรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีปฏิบัติหน้าที่รองประธานกรรมการในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

ผู้อำนวยการสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ แจ้งว่า นายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๒๕๓/๒๕๖๖ ลงวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๖๖ มอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีปฏิบัติหน้าที่ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ดังนี้

๑. รองนายกรัฐมนตรี (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) ปฏิบัติหน้าที่ประธานกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

๒. รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นางพวงเพ็ชร ชุนละเอียด) ปฏิบัติหน้าที่รองประธานกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

มติที่ประชุม รับทราบ

๓.๒ รายงานผลการจัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ กิจกรรมเนื่องในโอกาสสำคัญ และผลการดำเนินงานของคณะกรรมการในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

ผู้อำนวยการสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ นำเสนอวิธีทัศน์รายงานผลการจัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ กิจกรรมเนื่องในโอกาสสำคัญ และผลการดำเนินงานของคณะกรรมการในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ระหว่างเดือนธันวาคม ๒๕๖๕ ถึงเดือนธันวาคม ๒๕๖๖ โดยมีรายละเอียดดังนี้

๓.๒.๑ การจัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสวันสำคัญและกิจกรรมอื่น ๆ ระหว่างเดือนธันวาคม ๒๕๖๕ ถึงเดือนธันวาคม ๒๕๖๖ และการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสสมโภชฉลองพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๗

๑) การจัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสวันสำคัญ

การจัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสวันสำคัญ ระหว่างเดือนธันวาคม ๒๕๖๕ ถึงธันวาคม ๒๕๖๖ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้ดำเนินการจัดกิจกรรม และโครงการเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสวันสำคัญ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑.๑) การจัดกิจกรรมเนื่องในวันคล้ายวันพระบรมราชสมภพพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร วันชาติ และวันพ่อแห่งชาติ ๕ ธันวาคม ๒๕๖๕

๑.๒) การจัดงานเฉลิมฉลองวาระครบรอบ ๑๐๐ ปี วันประสูติสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ๖ พฤษภาคม ๒๕๖๖

๑.๓) การจัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๓ มิถุนายน ๒๕๖๖

๑.๔) การจัดงานฉลองพระชนมายุ ๘ รอบ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๖ ดังนี้

- ดำเนินโครงการบรรพชาอุปสมบท ๘๗ รูป ถวายพระกุศลสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เนื่องในโอกาสฉลองพระชนมายุ ๘ รอบ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๖ ระหว่างวันที่ ๑๕ มิถุนายน - ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๖

- สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้ดำเนินการจัดพิมพ์หนังสือเนื่องในโอกาสงานฉลองพระชนมายุ ๘ รอบ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๖ เรื่อง “ธรรม : ชาติ” เพื่อเผยแพร่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ส่งเสริมให้ประชาชนได้ศึกษาพระคดิธรรมและพระโอวาทของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก โดยจัดพิมพ์เป็นฉบับภาษาไทยคู่ฉบับภาษาอังกฤษ จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม แบ่งเป็นฉบับภาษาไทย จำนวน ๖,๐๐๐ เล่ม และฉบับภาษาอังกฤษ จำนวน ๔,๐๐๐ เล่ม

๑.๕) การจัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖

๑.๖) การจัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๖

๑.๗) การจัดกิจกรรมเนื่องในวันนวมินทรมหาราช ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๖

๑.๘) การจัดพิธีถวายเทียนพรรษาเนื่องในเทศกาลวันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา ประจำปี ๒๕๖๖

๑.๙) การจัดกิจกรรมเนื่องในโอกาสวันคล้ายวันพระบรมราชสมภพพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร วันชาติ และวันพ่อแห่งชาติ ๕ ธันวาคม ๒๕๖๖

๒) การจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๗

ด้วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา ๖ รอบ หรือ ๗๒ พรรษา ในวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๗ นับเป็นมหามงคลสมัยพิเศษยิ่ง รัฐบาลเห็นสมควรดำเนินการเตรียมการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๗ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและสมพระเกียรติยศ โดยคณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๖ มีมติมอบหมายให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีรับเรื่องการแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๗ ไปพิจารณาดำเนินการ ในการนี้ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้ดำเนินการเสนอนายกรัฐมนตรี เพื่อพิจารณามีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว จำนวน ๘ คณะ ประกอบด้วย

๒.๑) คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๗

๒.๒) คณะกรรมการฝ่ายจัดพิธีการ งานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๗

๒.๓) คณะกรรมการฝ่ายโครงการและกิจกรรม งานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๗

๒.๔) คณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ งานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๗

๒.๕) คณะกรรมการฝ่ายรักษาความปลอดภัยและการจราจร งานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๗

๒.๖) คณะกรรมการฝ่ายจัดทำหนังสือจดหมายเหตุและหนังสือที่ระลึกงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๗

๒.๗) คณะกรรมการฝ่ายกลั่นกรองการขอใช้งบประมาณ งานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๗

๒.๘) คณะกรรมการฝ่ายกลั่นกรองการขอใช้ตราสัญลักษณ์ งานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๗

๓.๒.๒ การดำเนินงานของคณะกรรมการในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
และกิจกรรมอื่น ๆ

๑) การจัดทำสารคดีโทรทัศน์เฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสวันสำคัญ
ที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์

ด้วยคณะกรรมการจัดทำสารคดีโทรทัศน์เฉลิมพระเกียรติ เนื่องใน
โอกาสวันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ได้ดำเนินการจัดทำและเผยแพร่สารคดีโทรทัศน์
เฉลิมพระเกียรติฯ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖ (เดือนตุลาคม ๒๕๖๕ - กันยายน ๒๕๖๖) เสร็จสิ้นเป็นที่
เรียบร้อยแล้ว จำนวน ๒๑ พระองค์ ๒๓ ตอน ประกอบด้วย

ลำดับ	วันที่	ชื่อสารคดีโทรทัศน์เฉลิมพระเกียรติ	จำนวน (ตอน)
๑	๕ ธันวาคม ๒๕๖๕	สารคดี น้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ พระบาทสมเด็จพระ พระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เนื่องในวันคล้ายวันพระบรมราชสมภพ วันชาติ และวันพ่อแห่งชาติ	๑
๒	๗ ธันวาคม ๒๕๖๕	สารคดีเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภา นเรนทิราเทพยวดี กรมหลวงราชสาริณีสิริพัชร มหาวัชรราชธิดา เนื่องในวันคล้ายวันประสูติ	๑
๓	๘ มกราคม ๒๕๖๖	สารคดีเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา เนื่องในวันคล้ายวันประสูติ	๑
๔	๒ เมษายน ๒๕๖๖	สารคดีเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระ เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในวันคล้าย วันพระราชสมภพ	๑
๕	๖ เมษายน ๒๕๖๖	สารคดี น้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ พระบาทสมเด็จพระ พุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เนื่องในวันคล้ายวันปราบดาภิเษก และวันที่ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์	๑
๖	๒๕ เมษายน ๒๕๖๖	สารคดี น้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช เนื่องในวันคล้ายวันสวรรคต	๑
๗	๒๙ เมษายน ๒๕๖๖	สารคดีเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าทีปังกรรัศมีโชติ มทาวชิโรตตมางกูร สิริวิบูลยราชกุมาร เนื่องในวันคล้ายวันประสูติ	๑
๘	๔ พฤษภาคม ๒๕๖๖	สารคดีวันฉัตรมงคล	๑
๙	๖ พฤษภาคม ๒๕๖๖	สารคดี น้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เนื่องใน โอกาสเฉลิมฉลองวาระครบรอบ ๑๐๐ ปี วันประสูติ	๑
๑๐	๓ มิถุนายน ๒๕๖๖	สารคดีเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี เนื่องใน วันเฉลิมพระชนมพรรษา	๑

ลำดับ	วันที่	ชื่อสารคดีโทรทัศน์เฉลิมพระเกียรติ	จำนวน (ตอน)
๑๑	๙ มิถุนายน ๒๕๖๖	สารคดีน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร เนื่องในวันคล้ายวันสวรรคต	๑
๑๒	๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๖	สารคดีเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เนื่องในโอกาสฉลองพระชนมายุ ๘ รอบ	๒
๑๓	๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖	สารคดีเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี เนื่องในวันคล้ายวันประสูติ	๑
๑๔	๑๑ กรกฎาคม ๒๕๖๖	สารคดีน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ สมเด็จพระนารายณ์มหาราช เนื่องในวันคล้ายวันสวรรคต	๑
๑๕	๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๖	สารคดีเฉลิมพระเกียรติ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี กรมหมื่นสุทธนารีนาถ เนื่องในวันคล้ายวันประสูติ	๑
๑๖	๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖	สารคดีน้อมรำลึกในพระกรุณาธิคุณ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เนื่องในวันคล้ายวันสวรรคต	๑
๑๗	๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖	สารคดีเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา	๑
๑๘	๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๖	สารคดีเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา	๑
๑๙	๒๔ กันยายน ๒๕๖๖	สารคดีน้อมรำลึกในพระกรุณาธิคุณ สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก เนื่องในวันคล้ายวันสวรรคต (วันมหิดล)	๑
๒๐	๑ ตุลาคม ๒๕๖๖	สารคดีน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระสยามเทวมหามกุฏวิทยมหาราช เนื่องในวันคล้ายวันสวรรคต	๑
๒๑	๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๖	สารคดีน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เนื่องในวันคล้ายวันสวรรคต (วันนวมินทรมหาราช)	๑
๒๒	๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๖	สารคดีน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องในวันคล้ายวันสวรรคต (วันปิยมหาราช)	๑

ทั้งนี้ สำหรับการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ คณะอนุกรรมการจัดทำสารคดีโทรทัศน์ เนื่องในโอกาสวันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ได้ดำเนินการจัดทำและเผยแพร่สารคดีโทรทัศน์เฉลิมพระเกียรติฯ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว จำนวน ๒ พระองค์ ๒ เรื่อง ประกอบด้วย

ลำดับ	วันที่	การจัดทำสารคดีโทรทัศน์เฉลิมพระเกียรติ	จำนวน (ตอน)
๑	๕ ธันวาคม ๒๕๖๖	สารคดีน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เนื่องในวันคล้ายวันพระบรมราชสมภพ วันชาติ และวันพ่อแห่งชาติ	๑
๒	๗ ธันวาคม ๒๕๖๖	สารคดีเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภา นเรนทิราเทพยวดี กรมหลวงราชสาริณีสิริพัชร มหาวัชรราชธิดา เนื่องในวันคล้ายวันประสูติ	๑

๒) การดำเนินโครงการ “ค่าของแผ่นดิน”

๒.๑) การสรรหาบุคคล หน่วยงาน และโครงการ เพื่อประกาศเกียรติคุณ เป็น “ค่าของแผ่นดิน” ประจำปี ๒๕๖๕ รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) ประธานกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ในขณะนั้น ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อสรรหาบุคคล หน่วยงาน และโครงการ เพื่อประกาศเกียรติคุณ เป็น “ค่าของแผ่นดิน” ประกอบด้วย คณะอนุกรรมการดำเนินโครงการ “ค่าของแผ่นดิน” และคณะอนุกรรมการพิจารณาหลักเกณฑ์และกลั่นกรอง บุคคล หน่วยงาน และโครงการ เพื่อคัดเลือกประกาศเกียรติคุณเป็น “ค่าของแผ่นดิน” โดยในการดำเนินการที่ผ่านมาได้มีประกาศคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติให้มีการเสนอชื่อบุคคล หน่วยงาน และโครงการ ที่ได้ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประชาชน สังคม และประเทศชาติ ปรากฏว่า มีผู้ส่งและเสนอชื่อ จำนวน ๘๔๗ ราย แบ่งเป็น ประเภทบุคคล จำนวน ๕๘๘ ราย ประเภท หน่วยงาน จำนวน ๑๗๙ ราย และประเภทโครงการ จำนวน ๘๐ ราย ซึ่งคณะอนุกรรมการฯ ได้พิจารณากลั่นกรองตรงตามหลักเกณฑ์อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ และมีบุคคล หน่วยงาน และโครงการ ผ่านการคัดเลือก จำนวน ๕๔ ราย รวม ๘ ด้าน แบ่งเป็น ได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณ จำนวน ๔๖ ราย และได้รับใบประกาศเกียรติคุณ จำนวน ๘ ราย คณะอนุกรรมการฯ โดยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้จัดพิธีมอบรางวัล ประกาศเกียรติคุณเป็น “ค่าของแผ่นดิน” ประจำปี ๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๖๖ ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล โดยมีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ในขณะนั้น เป็นประธานในพิธี และได้นำคลิปวิดีโอการจัดพิธีมอบรางวัลฯ เสนอให้คณะรัฐมนตรีเพื่อโปรดทราบ เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๖

๒.๒) คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติได้มีการเสนอชื่อ เพื่อการสรรหาบุคคล หน่วยงาน และโครงการ ที่มีผลงานได้ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประชาชน สังคม และประเทศชาติ ซึ่งเป็นผลงานโดดเด่นเป็นที่ประจักษ์ และเป็นผลงานที่ได้ดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่อง ถึงปี ๒๕๖๖ เพื่อประกาศเกียรติคุณเป็น “ค่าของแผ่นดิน” มีรายละเอียด ดังนี้

(๑) กำหนดผลงานด้านต่าง ๆ จำนวน ๙ ด้าน ประกอบด้วย การพัฒนา สังคมและส่งเสริมคุณภาพชีวิต การส่งเสริมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การส่งเสริมและพัฒนาสาธารณสุข การส่งเสริมศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม การส่งเสริม และพัฒนาการเกษตร การส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา การสร้างสรรค์สื่อประเภทต่าง ๆ และการส่งเสริม และเผยแพร่เกียรติภูมิของประเทศไทย

(๒) เปิดรับการเสนอชื่อระหว่างวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๖ ถึงวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๖ โดยเมื่อปิดรับสมัครมีผู้เสนอชื่อ จำนวน ๕๒๕ ราย แบ่งเป็น ประเภทบุคคล จำนวน ๓๒๖ ราย ประเภทหน่วยงาน จำนวน ๑๓๕ หน่วยงาน และประเภทโครงการ จำนวน ๖๔ โครงการ

(๓) คณะอนุกรรมการดำเนินโครงการ “ค่าของแผ่นดิน” ในคราวประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ได้มีมติเห็นชอบรายชื่อผลงานที่เสนอเข้าร่วมการคัดเลือกเพื่อประกาศเกียรติคุณเป็น “ค่าของแผ่นดิน” ประจำปี ๒๕๖๖ จำนวน ๕๒๕ ราย และมอบให้คณะอนุกรรมการพิจารณาหลักเกณฑ์และกลั่นกรองบุคคล หน่วยงาน และโครงการ เพื่อคัดเลือกประกาศเกียรติคุณเป็น “ค่าของแผ่นดิน” ดำเนินการพิจารณาคัดเลือกต่อไป

๓) การดำเนินโครงการสร้างเด็กและเยาวชนต้นแบบ รู้ รัก สามัคคี และสำนึกความเป็นไทย หรือ “เด็กอวด (ทำ) ดี” รุ่นที่ ๒

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยคณะอนุกรรมการดำเนินโครงการสร้างต้นแบบเยาวชนรักสามัคคีและสำนึกความเป็นไทย “เด็กไทยต้นแบบ” ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาและเสริมสร้างเด็กและเยาวชนไทยให้เติบโตเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและมีบทบาทสำคัญในการสืบทอดขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของชาติให้คงอยู่ จึงได้ดำเนินโครงการสร้างเด็กและเยาวชนต้นแบบ รู้ รัก สามัคคี และสำนึกความเป็นไทย หรือ “เด็กอวด (ทำ) ดี” ซึ่งดำเนินการมาเป็น รุ่นที่ ๒ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชน ได้แสดงออกทางความคิด พัฒนาศักยภาพ เรียนรู้การทำงานเป็นทีมผ่านการศึกษา ค้นคว้า และปฏิบัติจริงร่วมกับบุคลากรในชุมชนหรือท้องถิ่นของตนเอง ภายใต้กรอบแนวคิด “รู้ รัก สามัคคี” และส่งผลการดำเนินงานเสนอต่อคณะอนุกรรมการฯ เพื่อพิจารณาคัดเลือกรับรางวัล “เด็กไทยต้นแบบ” ระดับ “พลอย” และระดับ “เพชร” ทั้งนี้ การดำเนินโครงการฯ ในรุ่นที่ ๒ ในช่วงที่ผ่านมา ได้ดำเนินการสรุปได้ ดังนี้

๓.๑) เปิดรับสมัครเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง ๑๕ - ๑๘ ปี รวมกลุ่มกันเป็นทีม ทีมละไม่เกิน ๓ คน เพื่อเข้าร่วมโครงการฯ ตั้งแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๖ เมื่อปิดรับสมัครมีทีมเด็กและเยาวชนจากทั่วประเทศสมัครเข้าร่วมโครงการฯ รวมจำนวน ๒๕๗ ทีม ประกอบด้วย ภาคกลางและภาคตะวันออก จำนวน ๗๑ ทีม ภาคเหนือ จำนวน ๕๘ ทีม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน ๖๙ ทีม และภาคใต้ จำนวน ๕๙ ทีม

๓.๒) คณะอนุกรรมการฯ ได้พิจารณาคัดเลือกทีมเด็กและเยาวชน เพื่อเข้าร่วมการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “สร้างสรรค์สังคมไทยด้วยมือเรา” แบ่งเป็นรายภูมิภาค ๆ ละ ๔๐ ทีม รวมจำนวน ๑๖๐ ทีม ซึ่งสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้ดำเนินการจัดสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “สร้างสรรค์สังคมไทยด้วยมือเรา” เป็นรายภูมิภาค รวมจำนวน ๔ ครั้ง ในช่วงเดือนพฤษภาคม - กรกฎาคม ๒๕๖๖ ระยะเวลาการสัมมนาในแต่ละครั้ง จำนวน ๔ วัน ๓ คืน โดยมีผู้เข้าร่วมการสัมมนา ทั้งสิ้น ๖๒๖ คน ประกอบด้วย

- ครั้งที่ ๑ พื้นที่ภาคเหนือ ระหว่างวันที่ ๒๘ - ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๖ ณ โรงแรมโลตัส ปางสวนแก้ว จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๑๕๗ คน

- ครั้งที่ ๒ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างวันที่ ๘ - ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๖ ณ โรงแรมโฆษะ โฮเทล แอนด์ เวลเนส เซ็นเตอร์ จังหวัดขอนแก่น จำนวน ๑๕๘ คน

- ครั้งที่ ๓ พื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออก ระหว่างวันที่ ๒๒ - ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๖ ณ โรงแรมคลาสสิก คาโมโอ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๑๑๓ คน

- ครั้งที่ ๔ พื้นที่ภาคใต้ ระหว่างวันที่ ๒๙ มิถุนายน - ๒ กรกฎาคม

๒๕๖๖ ณ โรงแรมทวิน โลตัส จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน ๑๕๘ คน

ทั้งนี้ ได้ดำเนินการประเมินผลความพึงพอใจการเข้าร่วมสัมมนา ดังกล่าวในประเด็นต่าง ๆ พบว่า ผู้เข้าร่วมสัมมนา มีความพึงพอใจต่อสถานที่จัดสัมมนา ร้อยละ ๙๔ การบริหารจัดการในภาพรวม ร้อยละ ๙๕ ระยะเวลาในการจัดสัมมนา ร้อยละ ๙๓ และความเข้าใจเนื้อหากิจกรรมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ ร้อยละ ๙๔

๓.๓) ภายหลังการสัมมนา มีทีมเด็กและเยาวชนส่งแบบเสนอโครงการ ภายใต้หัวข้อ “สร้างสรรค์สังคมไทยด้วยมือเรา” เพื่อพิจารณาคัดเลือกให้เป็นโครงการ “ระดับพลอย” จำนวน ๑๕๕ โครงการ ประกอบด้วย ภาคเหนือ จำนวน ๓๗ โครงการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน ๔๐ โครงการ ภาคกลางและภาคตะวันออก จำนวน ๓๙ โครงการ และภาคใต้ จำนวน ๓๙ โครงการ

๓.๔) คณะอนุกรรมการฯ พิจารณาคัดเลือกโครงการ “ระดับพลอย” และเสนอประธานกรรมการเอกลักษณ์ของชาติลงนามในประกาศคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ เพื่อประกาศผลการพิจารณาคัดเลือกโครงการ “ระดับพลอย” โดยพิจารณาจากผลคะแนนสูงสุดของทีมเด็กและเยาวชน ๕๐ ทีมแรก และกำหนดให้มีทีมสำรอง จำนวน ๑๐ ทีม

๓.๕) สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้จัดพิธีมอบเงินสนับสนุนให้กับโครงการ “ระดับพลอย” เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๖ ผ่านระบบสื่อสารออนไลน์ โดยมีปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธานในพิธีฯ โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาคีภาคเอกชนให้กับโครงการของทีมเด็กและเยาวชน ทีมละ ๓๐,๐๐๐ บาท ประกอบด้วย บริษัท เมืองไทยประกันภัย จำกัด (มหาชน) สนับสนุน ๒๓ ทีม บริษัท บุญรอดบริวเวอรี่ จำกัด สนับสนุน ๒๐ ทีม และมูลนิธิเอสซีจี สนับสนุน ๗ ทีม ซึ่งทีมเด็กและเยาวชนจะได้นำโครงการของตนเองไปปฏิบัติจริงในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ระหว่างเดือนตุลาคม ๒๕๖๖ - เดือนมกราคม ๒๕๖๗ ทั้งนี้ คณะอนุกรรมการฯ จะได้พิจารณาคัดเลือกโครงการ “ระดับเพชร” และจัดพิธีมอบรางวัลเด็กไทยต้นแบบ ในเดือนเมษายน - พฤษภาคม ๒๕๖๗ ต่อไป

๔) การดำเนินโครงการปลูกจิตสำนึกและสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย “ธงไตรรงค์ อารังไทย”

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ได้ดำเนินโครงการปลูกจิตสำนึกและสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย “ธงไตรรงค์ อารังไทย” โดยสืบเนื่องจากมติคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๙ เห็นชอบกำหนดให้วันที่ ๒๘ กันยายน ของทุกปีเป็นวันพระราชทานธงชาติไทย (Thai National Flag Day) รวมทั้งกำหนดให้มีการชักและประดับธงชาติไทยในวันดังกล่าว เพื่อเป็นการสร้างความภาคภูมิใจของคนในชาติ และเป็นการน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชทานธงไตรรงค์เป็นธงชาติไทย ดังนั้น จึงเป็นโครงการที่นำสัญลักษณ์ของชาติไทย ซึ่งก็คือ ธงชาติไทย มาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชาติและส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชาติ อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย

การดำเนินโครงการฯ ในปี ๒๕๖๖ ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว โดยมีการจัดกิจกรรมสำคัญ ประกอบด้วย

๔.๑) การจัดกิจกรรมเนื่องในวันพระราชทานธงชาติไทย ๒๘ กันยายน (Thai National Flag Day) ประจำปี ๒๕๖๖ เนื่องในโอกาสวันพระราชทานธงชาติไทย ๒๘ กันยายน หน่วยราชการภายในทำเนียบรัฐบาล ประกอบด้วย สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักเลขาธิการ

นายกรัฐมนตรี สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี และสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้จัดกิจกรรมการเคารพธงชาติและร้องเพลงชาติไทย เมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๖๖ เวลา ๐๘.๐๐ น. บริเวณเสาธงด้านหน้าตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล โดยมีคณะผู้บริหาร ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานดังกล่าว เข้าร่วมกิจกรรม รวมจำนวน ๕๐ คน พร้อมกันนี้ ได้มีการเชิญชวนส่วนราชการทุกภาคส่วน ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และหน่วยงานภาคสนาม จัดกิจกรรมเคารพธงชาติและร้องเพลงชาติไทย พร้อมทั้งเชิญชวนระดับธงชาติไทยตามอาคารหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และอาคารบ้านเรือน โดยพร้อมเพรียงกันทั่วประเทศ

๔.๒) การจัดทำสื่อสาระการเรียนรู้และการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เรื่องธงชาติไทย เนื่องในโอกาสวันพระราชทานธงชาติไทย ในรูปแบบของ Music Box (กล่องดนตรี) เป็นเสียงเพลงชาติ พร้อม QR Code ที่มีการบรรจุข้อมูลเรื่องธงชาติไทย

๔.๓) กิจกรรมประกวดวาดภาพในหัวข้อ “ธงไตรรงค์ อารังไทย” โดยเชิญชวนนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปที่สนใจส่งผลงานภาพวาดเข้าร่วมประกวด แบ่งเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อุดมศึกษา หรือเทียบเท่า และระดับประชาชนทั่วไป มีผู้สนใจส่งผลงานเข้าร่วมประกวด จำนวน ๑๐๖ ผลงาน และมีการจัดพิธีมอบรางวัลให้แก่ผู้ชนะการประกวดฯ เมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๖๖ ณ มิวเซียมสยาม กรุงเทพมหานคร

๔.๔) กิจกรรมสัปดาห์ “ธงไตรรงค์ อารังไทย” จัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับธงชาติไทย ทั้งเรื่องประวัติความเป็นมา ความสำคัญ ความหมาย การใช้ การชัก การประดับ การเคารพธงชาติไทย กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับธงชาติไทย ให้แก่ เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไปที่สนใจเข้าชมได้รับความรู้ที่ถูกต้องเรื่องธงชาติไทย ระหว่างวันที่ ๒๗ กันยายน - ๑ ตุลาคม ๒๕๖๖ ณ มิวเซียมสยาม กรุงเทพมหานคร

๕) การประกวดการจัดทำภาพยนตร์สั้น Short Film Contest “พราวไทย : Proud Thai อนุรักษ์ สืบสาน สร้างสรรค์เอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย”

ตามที่คณะอนุกรรมการตัดสินการประกวดการจัดทำภาพยนตร์สั้น Short Film Contest “พราวไทย : Proud Thai สืบสาน อนุรักษ์ สร้างสรรค์เอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย” โดยมีศาสตราจารย์พิเศษทอง จันทรางศุ เป็นประธานอนุกรรมการ ได้ดำเนินโครงการอนุรักษ์ สืบสาน และสร้างสรรค์เอกลักษณ์ของชาติไทย จัดให้มีการประกวดการจัดทำภาพยนตร์สั้น Short Film Contest “พราวไทย : Proud Thai สืบสาน อนุรักษ์ สร้างสรรค์เอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย” เพื่อให้เยาวชน นิสิต นักศึกษาได้มีส่วนร่วม และมีโอกาสในการศึกษาเรียนรู้ และค้นคว้าหาข้อมูลในเรื่องเอกลักษณ์ของชาติ วัฒนธรรม ประเพณี และค่านิยมที่พึงามของชาติไทย ด้วยการรังสรรค์ถ่ายทอดสิ่งที่ได้จากการศึกษาเรียนรู้ ออกมาเป็นภาพยนตร์สั้น เพื่อบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ไปสู่สาธารณชน โดยจะได้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในช่องทางต่าง ๆ ให้ประชาชนที่ได้รับชมภาพยนตร์สั้น เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีจิตสำนึกตระหนักในคุณค่าความสำคัญของเอกลักษณ์ของชาติ วัฒนธรรม และค่านิยมที่พึงามของชาติไทย นั้น

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ จึงได้ดำเนินโครงการอนุรักษ์ สืบสาน และสร้างสรรค์เอกลักษณ์ของชาติไทย ซึ่งเป็นการดำเนินการเป็นปีที่ ๒ เปิดรับสมัครผลงานตั้งแต่วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ - ๒๘ เมษายน ๒๕๖๖ ผ่าน website ของโครงการฯ www.proud-thai.com โดยกำหนดให้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย ตามความเห็นชอบและมติของคณะอนุกรรมการฯ เช่น อาหารไทย นาคร รอยยิ้ม และดนตรี เมื่อครบระยะเวลาการรับสมัคร

มีทีมที่ส่งผลงานเข้าประกวด จำนวนทั้งสิ้น ๙๔ ทีม มีทีมที่ผ่านคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์การประกาศรับสมัครฯ จำนวน ๖๔ เรื่อง ซึ่งได้เสนอคณะกรรมการฯ พิจารณาคัดเลือกทีมที่สมควรได้รับรางวัลตามแนวทาง และหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยผลการตัดสินมีทีมที่ได้รับรางวัล จำนวน ๑๓ ทีม ประกอบด้วย

- ทีมชนะเลิศ ได้รับเงินรางวัลมูลค่า ๑๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมโล่รางวัล
- ทีมรองชนะเลิศ อันดับที่ ๑ ได้รับเงินรางวัลมูลค่า ๗๐,๐๐๐ บาท

พร้อมโล่รางวัล

- ทีมรองชนะเลิศ อันดับที่ ๒ ได้รับเงินรางวัลมูลค่า ๕๐,๐๐๐ บาท

พร้อมโล่รางวัล

- ทีมที่ได้รับรางวัลชมเชย จำนวน ๑๐ รางวัล ได้รับเงินรางวัลมูลค่า

๒๐,๐๐๐ บาท พร้อมใบประกาศเกียรติคุณ

ทั้งนี้ รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) ประธานกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ในขณะนั้น ได้ลงนาม ในประกาศคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ เรื่อง ผลการประกวดการจัดทำภาพยนตร์สั้น Short Film Contest “พราวไทย : Proud Thai สืบสาน อนุรักษ์ สร้างสรรค์เอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย” ในการนี้ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้จัดพิธีมอบรางวัลการประกวดการจัดทำภาพยนตร์สั้นฯ เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๖ ณ โรงภาพยนตร์ศาลาเฉลิมไทย หอภาพยนตร์ (องค์การมหาชน) อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยมีศาสตราจารย์พิเศษทอง จันทรางศุ เป็นประธานในพิธีฯ

๖) การประกวดแต่งบทเพลงและการแสดงพื้นบ้าน “ฉ่อย” ภายใต้ แนวความคิด “เสนาะเสน่ห์...ภาษาไทย”

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ ของชาติ ได้ดำเนินโครงการรักษาสืบสานคุณค่าและความสำคัญแห่งความเป็นไทย เนื่องในโอกาส วันภาษาไทยแห่งชาติ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๖๖ โดยจัดให้มีกิจกรรมการประกวดแต่งบทเพลงและการแสดงพื้นบ้าน “ฉ่อย” ภายใต้แนวความคิด “เสนาะเสน่ห์...ภาษาไทย” เพื่อกระตุ้นและปลูกจิตสำนึกของคนไทยทั้งชาติ ให้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของภาษาไทย ตลอดจนนำไปสู่การร่วมมือร่วมใจทำนุบำรุง ส่งเสริม และอนุรักษ์ภาษาไทย อันเป็นเอกลักษณ์และเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าของชาติไทยให้คงอยู่ตลอดไป อีกทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียน นิสิต นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกทางทักษะการใช้ภาษาไทย ที่ถูกต้อง งดงาม โดยสร้างสรรค์ออกมาในเชิงศิลปะ รวมทั้งเป็นการอนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมเพลง พื้นบ้านอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยให้คงอยู่สืบไป โดยเปิดรับสมัครผลงานฯ ตั้งแต่วันที่ ๕ มิถุนายน - ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖ เมื่อครบกำหนดระยะเวลาการรับสมัคร มีผู้ส่งผลงานเข้าร่วมประกวด จำนวนทั้งสิ้น ๒๙ ทีม มีทีมที่ผ่านหลักเกณฑ์ตามประกาศรับสมัครฯ จำนวน ๒๗ ทีม และเมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๖ คณะกรรมการตัดสินการประกวดการแต่งบทเพลงและการแสดงพื้นบ้าน “ฉ่อย” ภายใต้แนวความคิด “เสนาะเสน่ห์...ภาษาไทย” ซึ่งประกอบด้วย นางเกลียว เสรีจกิจ (ขวัญจิต ศรีประจันต์) รองศาสตราจารย์ บัณฑิต สุพรรณยศ และนาวาอากาศโท สมบัติ สมศรีพลอย ได้ร่วมกันพิจารณาคัดเลือกทีมที่ผ่านรอบคัดเลือก จำนวน ๕ ทีม เพื่อร่วมการประกวดฯ รอบชิงชนะเลิศ และคณะกรรมการฯ จึงได้มีมติเป็นเอกฉันท์เห็นชอบ ผลงานที่สมควรได้รับรางวัล จำนวน ๕ รางวัล ดังนี้

- รางวัลชนะเลิศ เงินรางวัลมูลค่า ๕๐,๐๐๐ บาท พร้อมโล่รางวัล ได้แก่

ทีมคุณนายบานแย้ม บทเพลง “เรื่องวุ่น ๆ ของวัยรุ่น คำไวพจน์”

- รางวัลรองชนะเลิศ อันดับที่ ๑ เงินรางวัลมูลค่า ๓๐,๐๐๐ บาท พร้อมใบประกาศเกียรติคุณ ได้แก่ ทีมรากไทย บทเพลง “รากไทยคือภาษา”

- รางวัลรองชนะเลิศ อันดับที่ ๒ เงินรางวัลมูลค่า ๒๐,๐๐๐ บาท พร้อมใบประกาศเกียรติคุณ ได้แก่ ทีมจัดจ้าน บทเพลง “เสน่ห์เสน่ห์ภาษาไทย สไตล์จัดจ้าน”

- รางวัลชมเชย จำนวน ๒ รางวัล เงินรางวัลมูลค่า ๑๐,๐๐๐ บาท พร้อมใบประกาศเกียรติคุณ ได้แก่ วงเพลงพื้นบ้าน “สาว ส.ญ. เจื้อยแจ้วแจ้วจับใจ” บทเพลง “เสน่ห์เสน่ห์ภาษาไทย” และทีมห้าท่นประชันฉ่อย บทเพลง “สืบสานกับเก๋ เสน่ห์ภาษาไทย”

ทั้งนี้ เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้นำทีมผู้ชนะการประกวดฯ ทั้ง ๕ ทีม เข้าร่วมรับรางวัลในงานวันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๖ ณ หอประชุมใหญ่ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งดำเนินการโดยกระทรวงวัฒนธรรม

๓) การจัดแสดงโขน ตอน กุมภกรรณทศน้ำ ในนามรัฐบาล ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

ตามที่มีลัทธิส่งเสริมศิลปาชีพ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ได้จัดการแสดงโขน ตอน กุมภกรรณทศน้ำ ระหว่างวันที่ ๕ พฤศจิกายน - ๕ ธันวาคม ๒๕๖๖ ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เนื่องในโอกาสทรงเจริญพระชนมพรรษา ๙๑ พรรษา และเป็นการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงชั้นสูงของไทย รวมทั้งเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่นักแสดงโขน ซึ่งเป็นเยาวชนของชาติที่จะเป็นกำลังสำคัญในการสืบสานศิลปะแขนงนี้ให้ดำรงอยู่สืบไป รัฐบาลโดยสำนักนายกรัฐมนตรี เห็นว่า การแสดงโขนเป็นมรดกภูมิปัญญาวัฒนธรรมไทยที่องค์การยูเนสโกได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์ไทยอย่างหนึ่งที่ต้องอนุรักษ์ รักษา และเพื่อเป็นการสนองพระราชปณิธานของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ที่ทรงตั้งพระราชหฤทัยปฏิบัติบำเพ็ญที่จะอนุรักษ์และสืบสานการแสดงโขนไว้เป็นสมบัติของคนไทยทุกคน ดังนั้น จึงได้รับเป็นเจ้าภาพการแสดงโขน ตอน กุมภกรรณทศน้ำ ในนามรัฐบาล เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ เวลา ๑๙.๐๐ น. ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย โดยมีผู้เข้าร่วมชม ได้แก่ คณะรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง ผู้บัญชาการทหาร/ตำรวจ หัวหน้าส่วนราชการในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี บุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน รวมถึงภาคีเครือข่าย

มติที่ประชุม รับทราบ

๓.๓ แนวทางการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการด้านการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

ผู้อำนวยการสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ แจ้งว่า ตามที่คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติในคราวประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ มีมติมอบหมายให้ปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมข้อมูลการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ตามข้อเสนอแนะของที่ประชุม และแจ้งเวียนคณะกรรมการฯ พิจารณาให้ความเห็นและปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติม พร้อมทั้งเสนอประธานกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

ให้ความเห็นชอบก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ และแจ้งเวียนหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำโครงการให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการดังกล่าว สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติได้ดำเนินการปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมเรียบร้อยแล้ว และได้ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑) เสนอรอนนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) ประธานกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ในขณะนั้น พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการฯ ดังกล่าว พร้อมทั้งแจ้งเวียนแผนปฏิบัติการฯ โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติเรียบร้อยแล้ว

๒) มีหนังสือขอให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ พิจารณาให้ความเห็นประกอบการพิจารณาก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีต่อแผนปฏิบัติการด้านการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

๓) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้พิจารณาและมีความเห็นว่า แผนปฏิบัติการด้านการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) เป็นแผนระดับที่ ๓ ไม่มีความจำเป็นต้องเสนอคณะรัฐมนตรีเนื่องจากไม่มีกฎหมายกำหนดให้ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี โดยสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติสามารถดำเนินการประกาศใช้แผนฯ และนำเข้าแผน ฯ ในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSOCR)

๔) สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้ดำเนินการนำเข้าแผนปฏิบัติการด้านการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSOCR) และมีหนังสือแจ้งเวียนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ และร่วมจัดทำโครงการและกิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนฯ ดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว

ทั้งนี้ การดำเนินงานด้านการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติในช่วงที่ผ่านมา สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้ดำเนินโครงการที่มุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กและเยาวชนมาอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ๑) โครงการเยาวชนนานาชาติเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสืบสานตามรอยพระยุคลบาท ๒) โครงการสร้างเด็กและเยาวชนต้นแบบ รู้ รัก สามัคคี และสำนึกความเป็นไทย หรือเด็กอวต (ท่า) ดี รุ่นที่ ๒ และ ๓) โครงการอนุรักษ์ สืบสาน และสร้างสรรค์เอกลักษณ์ของชาติไทย หรือ พราวไทย ดังนั้น เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนฯ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย สามารถดำเนินการได้ทันที และเป็นไปตามข้อเสนอแนะของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี จะได้กำหนดแนวทางการขับเคลื่อน โดยนำโครงการและกิจกรรมที่บรรจุไว้ในแผนฯ มาดำเนินการโดยมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กและเยาวชน พร้อมทั้งจะดำเนินการสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วน เช่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการขับเคลื่อนการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติให้สามารถเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

มติที่ประชุม รับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องเพื่อพิจารณา

๔.๑ การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ

รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (นางรุ่งรติดา บุญ-หลง) ทำหน้าที่กรรมการและเลขานุการ แจ้งว่าสืบเนื่องจากในปี ๒๕๖๕ คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติได้เสนอให้ นาค เป็นเอกลักษณ์

ประจำชาติ ประเภทสัตว์ในตำนาน สำหรับในปี ๒๕๖๖ คณะอนุกรรมการพิจารณาเอกลักษณ์ของชาติในมิติต่าง ๆ ในคราวประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๖๖ โดยมีนายวีระ โรจน์พจนรัตน์ เป็นประธานการประชุม ที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้เสนอการไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เนื่องจากการไหว้เป็นการแสดงออกทางวัฒนธรรมที่ผูกพันกับวิถีชีวิตคนไทย ดังนั้น จึงได้เรียนเชิญนายวีระ โรจน์พจนรัตน์ ประธานอนุกรรมการได้นำเสนอรายละเอียดให้ที่ประชุมเพื่อโปรดพิจารณาต่อไป

นายวีระ โรจน์พจนรัตน์ กรรมการ กล่าวว่ ประเทศไทยถือเป็นประเทศที่มีเอกลักษณ์ต่าง ๆ มากมาย จึงควรมีการประกาศเอกลักษณ์ประจำชาติให้มากขึ้น เพราะจะทำให้เกิดการเรียนรู้ และทำให้เกิดคุณค่า มูลค่าในมิติต่าง ๆ ที่ผ่านมามีได้ประกาศสัญลักษณ์ประจำชาติครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๔๔ จำนวน ๓ รายการ ประกอบด้วย ช้างไทย ดอกราชพฤกษ์ (คูณ) และศาลาไทย ซึ่งเป็นผลทำให้สังคมเกิดการตื่นตัวในการหวงแหน และอนุรักษ์เอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติ เช่น มีการปลูกต้นราชพฤกษ์ในทุกจังหวัด การสร้างศาลาไทยในต่างประเทศ การส่งเสริมและให้ความสำคัญของช้าง การสร้างโรงพยาบาลช้าง การสร้างภาพยนตร์เคลื่อนไหว (Animation) เกี่ยวกับช้าง เป็นต้น หลังจากนั้นในปี ๒๕๖๒ ได้ประกาศให้ปลากัดเป็นสัตว์น้ำประจำชาติ และในปี ๒๕๖๕ ได้มีการกำหนดให้นาคเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเภทสัตว์ในตำนาน

ทั้งนี้ การไหว้ปรากฏในประเทศไทยตั้งแต่สมัยทวารวดี สุโขทัย จวบจนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งปรากฏในหลักฐานที่เป็นประติมากรรม จิตรกรรม ภาพเขียน เป็นต้น สันนิษฐานว่าได้รับเข้ามาพร้อมกับการเข้ามาของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู และศาสนาพุทธในดินแดนไทย อย่างไรก็ตาม กิริยาการไหว้ของไทย ไม่ได้กำหนดเป็นแบบแผนชัดเจน ดังที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ได้ทรงอธิบายถึงลักษณะการไหว้ของคนไทยว่ามีหลายลักษณะไว้ในหนังสือ “สาส์นสมเด็จ” ได้แก่

- ๑) ไหว้มือเดียวไม่ว่าทำใด ๆ แล้วแต่กรณี อย่างที่เรียกว่า “เอางาน”
- ๒) ไหว้สองมือไม่ว่าทำใด ๆ แล้วแต่กรณี
- ๓) ยืนไหว้ อย่างวันทาพระสุลุปและอุปัชฌาย์
- ๔) นั่งหย่องไหว้
- ๕) นั่งคุกเข่าไหว้
- ๖) นั่งพับเพียบไหว้
- ๗) คุกเข่ากราบ
- ๘) พับเพียบกราบ

การไหว้ของไทยเริ่มมีการกำหนดเป็นส่วนหนึ่งของมารยาทไทย โดยกองวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ ประมาณพุทธศักราช ๒๕๐๕ โดยมีหม่อมหลวงปิยะ มาลากุล เป็นผู้ให้คำแนะนำ และในเวลาต่อมาได้มีการพิมพ์หนังสือเรื่องมารยาทไทย หลังจากนั้น กระทรวงวัฒนธรรม โดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ได้จัดพิมพ์และเผยแพร่หนังสือมารยาทไทย มารยาทในสังคม สำคัญของหนังสือระบุว่า การปฏิบัติในท่าไหว้ประกอบด้วย ๒ ส่วน คือ การประนมมือ (อัญชลี) และการไหว้ (วันทาหรือวันทนา)

เราอาจจะแบ่งการไหว้ ตามระดับของบุคคล ได้แก่ การไหว้พระ การไหว้ผู้มีพระคุณ หรือผู้ที่มีอายุมาก และการไหว้บุคคลทั่วไปที่เคารพนับถือ หรือแบ่งการไหว้ในกาลเทศะต่าง ๆ จะประกอบด้วย ๑) การไหว้พระรัตนตรัย ๒) การไหว้เพื่อแสดงความรู้สึก หรือแสดงความเคารพ ๓) การไหว้เจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ สถานที่ สิ่งของ และ ๔) การไหว้ในพิธีกรรม ทั้งนี้ รูปแบบการแสดงความรักในระดับสากลก็มีการแสดงออก

ที่หลากหลาย เช่น การสัมผัสมือ (สหรัฐอเมริกา จีน สิงคโปร์ มาเลเซีย อังกฤษ) การโอบกอด (อิตาลี อังกฤษ) การใช้แก้วสัมผัสกัน (สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส อิตาลี) การใช้หมวกสัมผัสกัน (ชนเผ่าเมารี ชนเผ่าเอสกีโม) การสัมผัสหน้าผาก (สุภาพสตรีชาวมาเลเซีย ฟิลิปปินส์) การโค้งคำนับ (ญี่ปุ่น เกาหลี จีน) การแลบลิ้น (ทิเบต) การมอบของ (ชาวมองโกเลีย (มอบผ้าพันคอ)) เป็นที่น่าสังเกตว่าในวัฒนธรรมไทย กิริยาการไหว้เป็นกิริยาแสดงความเคารพ แสดงการทักทาย หรือแสดงความรู้สึกตามแต่โอกาสและบริบท ที่ปฏิบัติกันทั่วไปในสังคม จนกลายเป็นลักษณะนิสัยเฉพาะประการหนึ่งของคนไทย เป็นธรรมเนียมที่ปฏิบัติในชีวิตประจำวันสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน มีความหมาย ความลุ่มลึก และความหลากหลายในการแสดงออกที่เป็นลักษณะเฉพาะ รวมถึงในปัจจุบันการไหว้ของไทยได้เผยแพร่และปฏิบัติกันทั่วโลก เช่น ผู้แทนของประเทศ ศิลปิน ดารา นักร้อง นักกีฬา นางงาม แสดงออกเรื่องการไหว้ในโอกาสต่าง ๆ และการไหว้เป็นการปฏิบัติที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล โดยเฉพาะภายหลังการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ หรือ (Covid-๑๙) บรรดาผู้นำประเทศต่าง ๆ หน่วยงาน หรือองค์การระหว่างประเทศ ต่างก็หันมาให้คำแนะนำในการทักทาย หรือแสดงความเคารพด้วยการไหว้ ดังนั้น จึงเห็นสมควรเสนอให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเภทการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย

นายโกศล สถิตธรรมจิตร ผู้แทนปลัดกระทรวงการต่างประเทศ กรรมการ กล่าวว่า เห็นด้วยกับการเสนอให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ โดยมีข้อสังเกตว่าในปัจจุบันมีการใช้ Social Media ในการแสดงความคิดเห็นเป็นหลัก จึงเห็นว่าควรมีการบริหารจัดการสื่อในการอธิบายหรือชี้แจงคำถามเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการไหว้ เช่น เหตุใดจึงเพิ่งมีการประกาศให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ หรือการเสนอให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติของไทยจะก่อให้เกิดปัญหากระทบความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านที่มีการแสดงออกเรื่องการไหว้หรือไม่

มติที่ประชุม เห็นชอบตามที่เสนอ และมอบให้ฝ่ายเลขานุการนำเรื่องการไหว้เสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อประกาศเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเภทการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย ต่อไป

๔.๒ การปรับปรุงองค์ประกอบ หน้าที่และอำนาจของคณะอนุกรรมการในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

ผู้อำนวยการสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ แจ้งว่า คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาและปฏิบัติงานอันเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติและสถาบันหลักของชาติ จำนวน ๘ คณะ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. คณะอนุกรรมการนโยบายและยุทธศาสตร์การเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ โดยมีปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธานอนุกรรมการ มีหน้าที่และอำนาจเสนอแนะนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

๒. คณะอนุกรรมการดำเนินโครงการ “คำของแผ่นดิน” โดยมีนายวีระ โรจน์พจนรัตน์ เป็นประธานอนุกรรมการ มีหน้าที่และอำนาจในการกำหนดกรอบและแนวทางการพิจารณาสรรหาบุคคล หน่วยงาน และโครงการ เพื่อยกย่องเป็น “คำของแผ่นดิน”

๓. คณะอนุกรรมการพิจารณาหลักเกณฑ์และกลั่นกรองบุคคล หน่วยงาน และโครงการ เพื่อคัดเลือกประกาศเกียรติคุณเป็น “คำของแผ่นดิน” โดยมีรองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธานอนุกรรมการ มีหน้าที่และอำนาจในการกำหนดหลักเกณฑ์และกลั่นกรองบุคคล หน่วยงาน และโครงการ เพื่อคัดเลือกประกาศเกียรติคุณเป็น “คำของแผ่นดิน”

๔. คณะอนุกรรมการดำเนินโครงการสร้างต้นแบบเยาวชนรักสามัคคีและสำนึกความเป็นไทย “เด็กไทยต้นแบบ” โดยมีพลเอก ธนะศักดิ์ ปฏิมาประกร เป็นประธานอนุกรรมการ มีหน้าที่และอำนาจกำหนดกรอบแนวทางการดำเนินโครงการสร้างเด็กและเยาวชนต้นแบบ รู้ รัก สามัคคี และสำนึกความเป็นไทย

๕. คณะอนุกรรมการจัดทำเพลงสำคัญของแผ่นดิน โดยมีรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธานอนุกรรมการ มีหน้าที่และอำนาจในการจัดทำเพลงสำคัญของแผ่นดินและพิจารณาเพลงที่สมควรกำหนดให้เป็นเพลงสำคัญของแผ่นดิน

๖. คณะอนุกรรมการจัดทำสารคดีโทรทัศน์เฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสวันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยมีนายวีระ โรจน์พจนรัตน์ เป็นประธานอนุกรรมการ มีหน้าที่และอำนาจดำเนินการจัดทำและกำกับการจัดทำสารคดีโทรทัศน์เฉลิมพระเกียรติฯ

๗. คณะอนุกรรมการตัดสินการประกวดการจัดทำภาพยนตร์สั้น Short Film Contest “พราวไทย : Proud Thai” สืบสาน อนุรักษ์ สร้างสรรค์เอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย โดยมีศาสตราจารย์พิเศษทองจันทร์ทรงคุณ เป็นประธานอนุกรรมการ มีหน้าที่และอำนาจในการกำหนดแนวทางหลักเกณฑ์ และพิจารณาคัดเลือกผลงานการประกวดการจัดทำภาพยนตร์สั้น

๘. คณะอนุกรรมการพิจารณาเอกลักษณ์ของชาติในมิติต่าง ๆ โดยมีนายวีระ โรจน์พจนรัตน์ เป็นประธานอนุกรรมการ มีหน้าที่และอำนาจในการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเอกลักษณ์ของชาติ พร้อมทั้งเสนอให้เป็นเอกลักษณ์ของชาติในมิติต่าง ๆ

ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานภายใต้คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเหมาะสม สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้พิจารณาเห็นสมควรทบทวนและแก้ไของค์ประกอบ หน้าที่และอำนาจของคณะอนุกรรมการในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติให้เหมาะสมกับบริบทปัจจุบัน เช่น การเกษียณอายุราชการ การแก้ไขเปลี่ยนแปลงการดำรงตำแหน่ง และเพิ่มผู้เชี่ยวชาญหรือผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงเห็นสมควรขอความเห็นชอบในหลักการแก้ไขเพิ่มเติมองค์ประกอบ อำนาจและหน้าที่ของคณะอนุกรรมการต่าง ๆ และให้ฝ่ายเลขานุการดำเนินการเสนอประธานกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ พิจารณาลงนามในคำสั่งแต่งตั้งต่อไป โดยมีรายละเอียดสรุปได้ ดังนี้

ลำดับ	คณะอนุกรรมการ	ประเด็นการปรับปรุงองค์ประกอบและหน้าที่
๑	คณะอนุกรรมการนโยบายและยุทธศาสตร์การเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ	แก้ไขและเพิ่มเติมองค์ประกอบ ดังนี้ ๑. แก้ไขจาก ผู้ช่วยปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายอนุกรรมการ เป็น รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมาย อนุกรรมการ ๒. เพิ่ม ผู้แทนสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อนุกรรมการ
๒	คณะอนุกรรมการดำเนินโครงการ “คำของแผ่นดิน”	แก้ไขและเพิ่มเติมองค์ประกอบ ดังนี้ ๑. แก้ไขจาก นางพัชรภรณ์ อินทริยงค์ รองประธานอนุกรรมการ เป็น รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมาย รองประธานอนุกรรมการ ๒. เพิ่ม ผู้แทนกรมประชาสัมพันธ์ ๓. นางสาวณัฐวรรณ ภิรมย์ภักดี แจ้งความประสงค์ขอลาออก

ลำดับ	คณะกรรมการ	ประเด็นการปรับปรุงองค์ประกอบและหน้าที่
๓	คณะกรรมการพิจารณาหลักเกณฑ์และกลั่นกรองบุคคล หน่วยงาน และโครงการเพื่อคัดเลือกประกาศเกียรติคุณเป็น “ค่าของแผ่นดิน”	แก้ไขและเพิ่มเติมองค์ประกอบ ดังนี้ ๑. แก้ไขจาก นางสาวอรนุช ศรีนนท์ รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ประธานอนุกรรมการ เป็น พลโท สบโชค ศรีสาคร ประธานอนุกรรมการ ๒. แก้ไขจาก ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อนุกรรมการ เป็น ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ อนุกรรมการ ๓. เพิ่ม รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมาย รองประธานอนุกรรมการ ๔. เพิ่ม นางสาวพรพัฒนา สิงคเสลิต อนุกรรมการ ๕. นางสาวพรทิพย์ อุดมเวทยานันท์ ผู้เชี่ยวชาญด้านเฉลิมพระเกียรติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี อนุกรรมการ แจ้งความประสงค์ขอลาออก
๔	คณะทำงานกำกับดูแลการดำเนินโครงการสร้างเด็กและเยาวชนต้นแบบ รู้ รัก สามัคคี และสำนึกความเป็นไทย ในคณะกรรมการดำเนินโครงการสร้างต้นแบบเยาวชนรักสามัคคีและสำนึกความเป็นไทย “เด็กไทยต้นแบบ”	ปรับจากคณะทำงานกำกับดูแลการดำเนินโครงการฯ เป็นคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกเด็กและเยาวชนในโครงการสร้างเด็กและเยาวชนต้นแบบ รู้ รัก สามัคคี และสำนึกความเป็นไทย
๕	คณะกรรมการจัดทำเพลงสำคัญของแผ่นดิน	แก้ไของค์ประกอบจากรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายอนุชา นาคาศัย) ประธานอนุกรรมการ เป็น รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นางพวงเพ็ชร ชุนละเอียด) ประธานอนุกรรมการ
๖	คณะกรรมการจัดทำสารคดีโทรทัศน์เฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสวันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์	ขอยุติการดำเนินงานของคณะกรรมการ และขอยกเลิกคำสั่งคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติที่ ๕/๒๕๖๔ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำสารคดีโทรทัศน์เฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสวันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ลงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๔ เนื่องจากโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยได้ดำเนินการจัดทำและเผยแพร่สารคดีโทรทัศน์ในช่วงเวลาหลังข่าวในพระราชสำนักมาโดยตลอดด้วยแล้ว

ลำดับ	คณะกรรมการ	ประเด็นการปรับปรุงองค์ประกอบและหน้าที่
๗	คณะกรรมการตัดสินการประกวด การจัดทำภาพยนตร์สั้น Short Film Contest “พราวไทย : Proud Thai สืบสาน อนุรักษ์ สร้างสรรค์เอกลักษณ์ วัฒนธรรมไทย”	แก้ไขและเพิ่มเติมองค์ประกอบ ดังนี้ ๑. แก้ไขชื่อเป็น “คณะกรรมการดำเนินโครงการ อนุรักษ์ สืบสาน และสร้างสรรค์เอกลักษณ์ ของชาติไทย” ๒. แก้ไขและเพิ่มเติมองค์ประกอบ ดังนี้ ๒.๑ แก้ไขจาก รอง ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (นางสาวอรนุช ศรีนนท์) อนุกรรมการ เป็น รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือผู้ตรวจราชการ สำนักนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมาย อนุกรรมการ ๒.๒ เพิ่ม ผู้แทนกรมประชาสัมพันธ์ อนุกรรมการ ๒.๓ ดัดข้อ (๕) – (๘) และ เพิ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ ตามที่คณะกรรมการมีมติให้เชิญเข้าร่วม ประชุมคราวละไม่เกิน ๒ คน ๓. แก้ไขหน้าที่และอำนาจ ดังนี้ ๓.๑ พิจารณากำหนดกรอบแนวทาง วิธีการ และหลักเกณฑ์การประกวดการจัดทำ ภาพยนตร์สั้น Short Film Contest “พราวไทย : Proud Thai สืบสาน อนุรักษ์ สร้างสรรค์ เอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย” ๓.๒ กำกับดูแลการดำเนินโครงการอนุรักษ์ สืบสาน และสร้างสรรค์เอกลักษณ์ของชาติไทย ๓.๓ รายงานผลการดำเนินงานเสนอคณะกรรมการ เอกลักษณ์ของชาติเพื่อทราบ หรือพิจารณา ๓.๔ ดำเนินการอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย
๘	คณะกรรมการพิจารณาเอกลักษณ์ ของชาติในมิติต่าง ๆ	แก้ไขและเพิ่มเติมองค์ประกอบ ดังนี้ ๑. แก้ไขจาก รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (นางสาวอรนุช ศรีนนท์) อนุกรรมการ เป็น รองปลัด สำนักนายกรัฐมนตรีหรือผู้ตรวจราชการสำนัก นายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมาย อนุกรรมการ ๒. เพิ่ม นางมิ่งขวัญ วิทยารังสฤษฎ์ อนุกรรมการ

มติที่ประชุม เห็นชอบในหลักการการปรับปรุงคณะกรรมการในคณะกรรมการ
เอกลักษณ์ของชาติ ตามที่เสนอ

๔.๓ การมอบอำนาจให้ประธานกรรมการปฏิบัติหน้าที่แทนคณะกรรมการเอกลักษณ์
ของชาติ

ผู้อำนวยการสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
แจ้งว่า สืบเนื่องจากที่ผ่านมาคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติมีการประชุมปีละ ๑ - ๒ ครั้ง ซึ่งในระหว่างที่
ยังไม่มีกำหนดประชุม แต่มีกรณีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งอนุกรรมการ การลาออกของอนุกรรมการ

หรือการปรับปรุงองค์ประกอบของคณะกรรมการ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานของคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ ฝ่ายเลขานุการขอเสนอที่ประชุมพิจารณาการมอบอำนาจให้ประธานกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ มีอำนาจปฏิบัติหน้าที่ในการสั่งการ อนุมัติ หรือให้ความเห็นชอบเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการออกคำสั่งใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้ ให้ฝ่ายเลขานุการนำผลการดำเนินงานรายงานต่อที่ประชุมคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติทราบต่อไป

มติที่ประชุม เห็นชอบตามที่เสนอ

ระเบียบวาระที่ ๕ เรื่องอื่น ๆ

ที่ประชุมได้มีความเห็นในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

๑. ประธานกรรมการ กล่าวว่า ขอยกตัวอย่างกรณีศาสนาฮินดูในประเทศอินโดนีเซีย แม้ว่าปัจจุบันประชากรในอินโดนีเซียต่างนับถือศาสนาอิสลามเป็นส่วนใหญ่ แต่ในแง่ของการทำนุบำรุงรักษาสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์กับดูแลได้อย่างดี แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญต่อการอนุรักษ์และดูแลรักษาเอกลักษณ์ของชาติไว้ให้ยิ่งใหญ่เหมือนในอดีต ดังนั้น จึงมีภารกิจอีกมากมายที่จะได้ดำเนินการเพื่อยึดโยงกับเอกลักษณ์ความเป็นไทยไว้ให้ยาวนาน

๒. ศาสตราจารย์ไชยา ยัมวิไล กรรมการ กล่าวว่า เอกลักษณ์ของชาติมีบทบาทมากในระหว่างประเทศ จึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่จะต้องมาร่วมพิจารณาให้บ่อยครั้งขึ้นเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านเอกลักษณ์ของชาติ ซึ่งเกี่ยวพันอย่างยิ่งกับการสร้าง Soft Power อีกประการคือ เรื่องอาหารไทยซึ่งเป็นที่ยอมรับทั่วโลกก็ถือเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย และเห็นสมควรให้มีการพิจารณาในเรื่องนี้ให้สามารถยกระดับให้ดีขึ้น

๓. นายวิระ โรจน์พจนรัตน์ กรรมการ กล่าวว่า ประเด็นการประกาศเอกลักษณ์ประจำชาติเห็นสมควรให้มีการสร้างความเข้าใจควบคู่กันไป และให้มีการศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลเพื่อเผยแพร่และสร้างความเข้าใจต่อสาธารณะ ดังนั้น หากเรื่องที่เป็นสากลแต่เป็นเรื่องที่ได้นำมาปรับปรุงให้เป็นเอกลักษณ์ของชาติก็ควรเน้นการสร้างความเข้าใจและเผยแพร่ข้อมูลให้รอบด้านต่อไป

มติที่ประชุม รับทราบ

เลิกประชุมเวลา ๑๑.๐๐ น.

(ลงชื่อ)

(นายสมบัติ สุธรรมรักษ์)

ผู้ตรวจรายงานการประชุม

ผู้อำนวยการส่วนส่งเสริมเอกลักษณ์ของชาติ

กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

(ลงชื่อ)

(นางรัชณี ศรีสุข)

ผู้ตรวจรายงานการประชุม

ผู้อำนวยการสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
เลขที่รับ ๑๐๐๘
วันที่ ๑๙/๐๘/๖๗
เวลา ๑๓:๒๐ น.

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๔

ที่ วร ๐๒๐๔.๕/๒๖๖

กระทรวงวัฒนธรรม
๑๐ ถนนเทียมร่วมมิตร
เขตห้วยขวาง กทม. ๑๐๓๑๐

๑๙ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ

เรียน ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย สรุปมติและการมอบหมายงานจากการประชุมคณะกรรมการ
วัฒนธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๗

จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยในคราวการประชุมคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๗ โดยมีนายสมศักดิ์ เทพสุทิน เป็นประธาน ที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เพื่อให้เกิดการสืบทอดการแสดงวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่คู่ชาติไทยสืบไป โดยให้นำเสนอเรื่องดังกล่าวบรรจุเข้าเป็นวาระการประชุมคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เพื่อให้คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ให้ความเห็นประกอบ ก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

ในการนี้ ที่ประชุมคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๗ มีวาระเพื่อพิจารณาเกี่ยวกับการกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบในหลักการ เรื่อง การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ และมอบหมายสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาตินำเสนอเรื่องดังกล่าว ต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางยุติกา อิศรางกูร ณ อยุธยา)

รองปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

รักษาราชการแทนปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

กองยุทธศาสตร์และแผนงาน

โทร. ๐ ๒๒๐๙ ๓๕๑๖ - ๑๗

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : saraban@m-culture.go

สรุปมติและการมอบหมายงานจากการประชุมคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
ครั้งที่ ๑/๒๕๖๗
วันจันทร์ที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๗ เวลา ๑๓.๓๐ น.
ณ ศูนย์ประชุมกระทรวงวัฒนธรรม ชั้น ๘ อาคารวัฒนธรรมวิศิษฐ์ กระทรวงวัฒนธรรม

มติที่ประชุม/ข้อสั่งการ	หน่วยงาน/ ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
ระเบียบวาระที่ ๔.๑ ขออนุมัติปรับประมาณการรายจ่ายของกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ ที่ประชุมมีมติ ดังนี้ ๑. เห็นชอบให้ปรับประมาณการรายจ่ายของกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ เพิ่มเติม จำนวน ๓๘,๒๒๐,๒๐๐ บาท (สามสิบเก้าล้านสองแสนสองหมื่นสองร้อยบาทถ้วน) เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม จำนวน ๒ โครงการ ดังนี้ ๑.๑ โครงการสนับสนุนการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม จำนวน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งล้านบาทถ้วน) ๑.๒ โครงการสวัสดิการศิลปินแห่งชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม จำนวน ๓๘,๒๒๐,๒๐๐ บาท (สามสิบแปดล้านสองแสนสองหมื่นสองร้อยบาทถ้วน) โดยคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเห็นว่า เป็นการดำเนินงานตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมว่าด้วยการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน การจัดหาผลประโยชน์ และการจัดการกองทุน พ.ศ. ๒๕๕๙ ข้อ ๑๙	สวธ.	
ระเบียบวาระที่ ๔.๒ ขออนุมัติใช้เงินฝากคลังสำหรับประมาณการรายจ่ายกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ เพิ่มเติม ที่ประชุมมีมติอนุมัติให้กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมใช้เงินฝากคลัง จำนวน ๑๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท (สิบสามล้านบาทถ้วน) เพื่อดำเนินโครงการ/กิจกรรม ของกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ เพิ่มเติม ดังนี้ ๑. โครงการสนับสนุนการดำเนินงานทางวัฒนธรรม เพิ่มเติม จำนวน ๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท (หกล้านบาทถ้วน) ๒. โครงการส่งเสริมและถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม Thailand Biennale, Chiang Rai 2023 จำนวน ๓,๕๐๐,๐๐๐ บาท (สามล้านห้าแสนบาทถ้วน) ๓. โครงการจัดแสดงในรูปแบบคอนเสิร์ต “สานต่องานศิลป์ ศิลปินแห่งชาติ” จำนวน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งล้านบาทถ้วน) ๔. โครงการส่งเสริมอุตสาหกรรมวัฒนธรรมสร้างสรรค์ จำนวน ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท (สองล้านห้าแสนบาทถ้วน)	สวธ.	

มติที่ประชุม/ข้อสั่งการ	หน่วยงาน/ ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
ระเบียบวาระที่ ๔.๓ คำขอประมาณการรายจ่ายของกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ที่ประชุมมีมติ ดังนี้ ๑. เห็นชอบคำขอประมาณการรายจ่ายของกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ จำนวนเงิน ๑๕๖,๘๔๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งร้อยห้าสิบล้านแปดแสนสี่หมื่นบาทถ้วน) ๒. มอบกรมส่งเสริมวัฒนธรรม รับข้อสั่งการจากที่ประชุมไปประกอบการปรับปรุง คำขอประมาณการรายจ่ายของกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ก่อนเสนอสำนักงบประมาณพิจารณาต่อไป	สวธ.	
ระเบียบวาระที่ ๔.๕ การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ที่ประชุมมีมติ ดังนี้ ๑. เห็นชอบในหลักการกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ๒. เห็นชอบให้สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ นำเสนอเรื่องการกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป	สปน.	

ข้อมูลและเหตุผลประกอบเรื่องการกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเภทการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย

การไหว้

การไหว้ เป็นท่าทางการพนมมือเพื่อแสดงความเคารพหรือแสดงความรู้สึกของคนไทยที่ปฏิบัติกันทั่วไปในสังคม จนกลายเป็นลักษณะนิสัยเฉพาะประการหนึ่งของคนไทย และเป็นธรรมเนียมที่สืบเนื่องมาจนปัจจุบัน ในบริบททางสังคมไทย การไหว้หรือการพนมมือเพื่อแสดงออกในลักษณะดังกล่าวมีความหมายและความซับซ้อนทางวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์อย่างยิ่ง ซึ่งต่างจากกิริยาหรือการแสดงออกที่คล้ายคลึงกันในสังคมอื่น ๆ

กิริยาการไหว้สันนิษฐานว่ามีมาแต่โบราณ อาจเริ่มต้นพร้อมกับการก่อเกิดอารยธรรม ซึ่งในยุคบรรพกาลที่มนุษย์เชื่อในเรื่องการมีอยู่ของจิตวิญญาณหรืออำนาจเหนือธรรมชาติ (animism) และเชื่อว่าสิ่งเหล่านั้นสามารถให้คุณให้โทษได้ มนุษย์จึงเกรงกลัวและกระทำการบูชาด้วยวิธีต่าง ๆ ผ่านการแสดงออกทางร่างกาย ได้แก่ ศีรษะลำตัว แขน มือ และเท้า ในขั้นต้น การไหว้นั้นอาจเน้นไปที่ปัจเจกบุคคลทำความเคารพต่อผู้ที่อาวุโสหรือมีศักดิ์มากกว่า การแสดงอาภักติกิริยาดังกล่าวนี้นั้น ในอารยธรรมอินเดียโบราณ เรียกเป็นภาษาสันสกฤตว่า “มูทรา” (mudra) แปลว่า เครื่องหมายหรือ ตราประทับ และยังอาจแปลว่า ท่าทางการแสดงมือด้วยก็ได้ ซึ่งเป็นการแสดงกิริยาที่สัมพันธ์กับคติทางศาสนา สำหรับการแสดงมือเป็นลักษณะท่าไหว้ ที่มีปรากฏในศิลปะอินเดีย จัดเป็นมูทราลักษณะหนึ่ง เรียกว่า “อัญชลิมูทรา” นิยมใช้เป็นสัญลักษณ์แสดงความเคารพหรือทักทายกัน พร้อมกับกล่าวคำว่า “นมัสเต” นอกจากนี้ อัญชลิมูทราจะปฏิบัติกันแพร่หลายในอินเดียแล้ว ยังถือปฏิบัติกันในเอเชียและที่อื่น ๆ ที่ได้รับอิทธิพลอารยธรรมอินเดียด้วย โดยมีรายละเอียดระดับของการแสดงออก และคำพูดประกอบท่าทางต่างกันไป เช่น ลาว ทักทายด้วยการประนมมือพร้อมกับกล่าวคำว่า “สบายดี” กัมพูชา ทักทายด้วยการประนมมือ ไค้เล็กน้อย พร้อมกับกล่าวคำว่า “ซัวสเด”

การไหว้ของไทย

กิริยาการไหว้ในวัฒนธรรมไทย สันนิษฐานว่าได้รับเข้ามาพร้อมกับการเข้ามาของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และศาสนาพุทธในดินแดนไทย ในวัฒนธรรมไทย กิริยาการไหว้ เป็นกิริยาทั้งแสดงความเคารพ แสดงการทักทาย หรือแสดงความรู้สึกตามแต่โอกาสและบริบท ในมิติด้านศาสนา ปรากฏหลักฐานทางโบราณคดีจำนวนมากที่แสดงให้เห็นว่าการไหว้เป็นกิริยาแสดงความเคารพบูชาต่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตั้งแต่ยุคแรกที่ศาสนาพุทธเข้ามาในไทยแล้ว เช่น ภาพสลักพระพุทธรูปเจ้าทรงแสดงธรรม (ปฐมเทศนา) ศิลปะสมัยทวารวดี อายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๓ พบที่วัดไทร จังหวัดนครปฐม แสดงรูปพระพุทธรูปเจ้าโปรดเหล่าปัญจวัคคีย์ ซึ่งเหล่าปัญจวัคคีย์ล้วนแสดงกิริยาเคารพด้วยการไหว้

นอกจากนี้ ยังมีใบเสมาหินแกะสลัก สมัยทวารวดี อายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๔-๑๕ พบที่บ้านดาดทอง อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร แสดงรูปบุคคลอยู่ในท่าประนมมือ กำลังเข้าเฝ้าพระพุทธรูปเจ้า หรือภาพสลักบนแผ่นหิน ดินดาน ศิลปะสมัยสุโขทัย อายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๙-๒๐ ที่ผนังบนเพดานและผนังของอุโมงค์วัดศรีชุม นอกเมืองโบราณสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย แสดงเรื่องชาดกต่าง ๆ มีภาพเหล่าเทวดาประนมมือฟังธรรมจากพระโพธิสัตว์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แต่เดิมการไหว้ของไทยไม่ปรากฏแบบแผนท่วงท่าชัดเจน สามารถไหว้ได้ในหลายอิริยาบถ ไม่ว่าจะเป็นนั่งหรือยืน ดังที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ได้ทรงอธิบายถึงลักษณะการไหว้ของคนไทยว่ามีหลายลักษณะไว้ในหนังสือ “สาส์นสมเด็จ” ความว่า

“...วิธีไหว้นบของฮินดูเพิ่งจะรู้ว่ามียหลายอย่าง ตามที่ตรัสเล่าไปเลยนึกเทียบกับไหว้นบของไทย ก็รู้สึกขึ้นว่าเรามีหลายอย่างเหมือนกัน

๑. ไหว้มือเดียวไม่ว่าท่าใด ๆ แล้วแต่กรณี อย่างที่เรียกว่า “เอางาน”
๒. ไหว้สองมือไม่ว่าท่าใด ๆ แล้วแต่กรณี
๓. ยืนไหว้ อย่างวันทาพระสถูปและอุปัชฌาย์

๔. นั้งหย่องไหว
๕. นั้งคุกเข่าไหว
๖. นั้งพับเพียบไหว
๗. คุกเข่ากราบ
๘. พับเพียบกราบ...”

การกำหนดให้การไหว้เป็นส่วนหนึ่งของมารยาทไทยอย่างเป็นทางการ เกิดขึ้นโดยกองวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ ประมาณพุทธศักราช ๒๕๐๕ โดยมีหม่อมหลวงปีย์ มาลากุล เป็นผู้ให้คำแนะนำ และในเวลาต่อมา ได้จัดพิมพ์เป็นหนังสือเรื่อง “มารยาทไทย” ซึ่งหนังสือดังกล่าวได้กำหนดให้การไหว้เป็นส่วนหนึ่งในมารยาท เรื่องการแสดงความเคารพ และในเวลาต่อมากองวัฒนธรรม โดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรมได้จัดพิมพ์หนังสือ เรื่อง “มารยาทไทย มารยาทในสังคม” ออกเผยแพร่ สารสำคัญของหนังสือดังกล่าวระบุว่า การปฏิบัติในท่าไหว้ ประกอบด้วยกิริยา ๒ ส่วน คือ การประนมมือ และการไหว้

ประเภทและระดับของการไหว้

การประนมมือ (อัญชลี) เป็นการแสดงความเคารพ โดยการกระพุ่มมือเล็กน้อย ให้ปลายนิ้วทั้งสองข้างชิดกัน ฝ่ามือทั้งสองประกบเสมอกันแนบหว่างอก ปลายนิ้วเฉียงขึ้นพอประมาณ แขนแนบลำตัว ไม่กางศอก ทั้งชายและหญิงปฏิบัติเหมือนกัน ใช้ในเวลาฟังพระสวดมนต์ ฟังพระธรรมเทศนา สนทนากับพระภิกษุ รับพรจากผู้ใหญ่ และรับความเคารพจากผู้ที่ยู้น้อยกว่า

การไหว้ (วันทนา หรือวันทา) เป็นการแสดงความเคารพโดยการประนมมือแล้วยกมือทั้งสองข้างขึ้นจรดใบหน้า ให้เห็นว่าเป็นการแสดงความเคารพอย่างสูง ยิ่งโน้มตัวลงต่ำเท่าใด ยิ่งแสดงความอ่อนน้อมถ่อมตนหรือเคารพนบนอบเท่านั้น โดยปกติจะไหว้ผู้มีอาวุโสมากกว่าคือ อาวุโสด้วยชาติวุฒิ คุณวุฒิ หรือวัยวุฒิ และไหว้ตามศักดิ์ คือผู้มีศักดิ์ต่ำกว่าเป็นผู้ไหว้ แม้ว่าจะมีอายุมากกว่าก็ตาม เมื่อไทยรับธรรมเนียมการเคารพมาจากอินเดีย ได้มีการพัฒนา แบ่งเป็นระดับต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความคิด ความเชื่อ วิถีชีวิต ลักษณะนิสัยของคนไทย จนกลายเป็นมารยาทและวัฒนธรรมประเพณีที่ปฏิบัติกันแพร่หลาย

การไหว้แบบไทย อาจแบ่งได้ตามระดับของบุคคล หรือกาลเทศะ ดังนี้

ระดับของการไหว้

การไหว้ระดับที่ ๑ การไหว้พระ ได้แก่ พระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ รวมทั้งปูชนียสถาน ปูชนียวัตถุ ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ในกรณีที่ไม่สามารถกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ได้ ให้ประนมมือ แล้วยกขึ้น พร้อมกับค้อมศีรษะลง ให้หัวแม่มือจรดหว่างคิ้ว ปลายนิ้วชี้แนบส่วนของหน้าผาก

การไหว้ระดับที่ ๒ การไหว้ผู้มีพระคุณและผู้ที่มีอายุมาก ได้แก่ ปู่ ย่า ตา ยาย บิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้ที่เราเคารพนับถือ ให้ประนมมือแล้วยกขึ้น พร้อมกับค้อมศีรษะลง ให้หัวแม่มือจรดปลายจมูก ปลายนิ้วชี้แนบหว่างคิ้ว

การไหว้ระดับที่ ๓ การไหว้บุคคลทั่วไปที่เคารพนับถือ หรือผู้ที่มีอายุมากกว่าเล็กน้อย ให้ประนมมือ แล้วยกขึ้นพร้อมกับค้อมศีรษะลง ให้หัวแม่มือจรดปลายคาง ปลายนิ้วชี้แนบปลายจมูก สำหรับการไหว้ในระดับที่ ๓ นี้ จะใช้แสดงความเคารพผู้ที่มีอายุเท่ากันหรือเพื่อนกันได้ด้วย โดยยืนตรงไหว้ไม่ต้องค้อมศีรษะลง

อนึ่ง สำหรับผู้หญิง การไหว้ทั้ง ๓ ระดับ อาจจะถอยเท้าข้างใดข้างหนึ่งตามถนัดไปข้างหลังครึ่งก้าว แล้วย่อเข่าลง พอสวมควรพร้อมกับยกมือไหว้ และในกรณีที่ผู้ไหว้เสมอกัน ให้ไหว้ระดับที่ ๓ ทั้งชายและหญิง โดยยืนตรงไหว้

การไหว้ในกาลเทศะต่าง ๆ

๑. การไหว้พระรัตนตรัย เป็นการแสดงความเคารพต่อพระพุทธรูป พระธรรม และพระสงฆ์

๒. การไหว้เพื่อแสดงความรู้สึก หรือแสดงความเคารพ ได้แก่

- **การไหว้ทักทาย** ไหว้เมื่อพบกันพร้อมกับกล่าวคำว่า สวัสดีค่ะ สวัสดีครับ โดยมารยาทสังคม เมื่อได้รับการแนะนำให้รู้จักกัน ควรไหว้พร้อม ๆ กัน สุภาพบุรุษควรเป็นฝ่ายไหว้สุภาพสตรีก่อนถ้าทั้งสองฝ่ายอยู่ในวัยใกล้เคียงกัน

- **การไหว้ขอบคุณ** คนไทยยกมือไหว้แสดงความขอบคุณ แม้ว่าจะไม่กล่าวคำขอบคุณออกมาก็ตาม โดยเฉพาะเมื่อรับของจากมือผู้มีอาวุโสกว่า หรือเมื่อมีใครทำอะไรให้ หรือให้ความช่วยเหลือก็จะไหว้ขอบคุณผู้นั้น

- **การไหว้ขอโทษ** เมื่อทำอะไรผิดพลาดไปแล้วสำนึกผิด คนไทยจะไหว้ขอโทษ ถ้าเดินชนตัว หรือแม้จะชนเก้าอี้ที่มีคนนั่งอยู่ ก็จะใช้ขอโทษเช่นกัน เป็นการแสดงความถ่อมตนมากกว่าจะพูดว่าขอโทษอย่างเดียว

- **การไหว้อาลัย** ไหว้เมื่อลาจากกัน ดังคำโบราณกล่าวไว้ว่า “ไปลา มาไหว้”

- **การไหว้ขอร้อง** ถ้าจะขอให้ใครทำอะไรให้ คนไทยจะยกมือไหว้ขอก่อน เมื่อได้รับความช่วยเหลือแล้วก็ไหว้ขอบคุณ ไหว้ขอร้องนี้รวมถึงการไหว้ขอชีวิตด้วย ซึ่งจะเป็นการไหว้ยกมือท่วมหัว คือชูมือทั้งสองประนมขึ้นเหนือศีรษะ เพื่อแสดงความกลัวเกรงต่อผู้จะเอาชีวิต

- **การไหว้ศพ** คนไทยสมัยก่อนหากพบศพที่ใดมักจะยกมือไหว้ศพนั้น แม้ว่าจะไม่รู้จักผู้ตายก็ตาม ที่ไหว้ศพนั้น ก็เป็นการอธิษฐานจิตขอให้ผู้ตายไปสู่สุคติและอโหสิกรรม เพราะคนไทยมีนิสัยเมตตา อ่อนโยน รู้จักให้อภัย จึงไหว้ศพทุกศพที่เห็น เพื่อแผ่เมตตาอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตาย

๓. การไหว้เจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ สถานที่ สิ่งของ เพื่อเป็นการแสดงความเคารพ แสดงความขอบคุณ ขอความคุ้มครอง บันานอธิษฐาน ขอฟร เช่น ไหว้ศาลหลักเมือง วัด โบสถ์ ไหว้ศาลพระภูมิเจ้าที่ ไหว้ศาลเจ้าพ่อเจ้าแม่ ไหว้อนุสาวรีย์ ไหว้ต้นไม้ ไหว้แม่โพสพ ไหว้หนังสือ

๔. การไหว้ในพิธีกรรม เพื่อเป็นการแสดงความเคารพ ความกตัญญู เพื่อความเป็นสิริมงคล และแสดงความระลึกถึง เช่น การไหว้ครู การไหว้เครื่องดนตรีไทย การไหว้พ่อแก่หัวโขนเศียรครู การถวายบังคม

นอกเหนือไปจากนี้ คนไทยยังถือว่าเมื่อมีผู้ไหว้ก็ต้องมีผู้รับไหว้ ถ้าไม่มีการรับไหว้ถือได้ว่าเป็นการดูหมิ่น ผู้ไหว้มาก เว้นไว้เฉพาะพระมหากษัตริย์ เจ้านายชั้นสูง บิดามารดาของผู้ไหว้ และพระสงฆ์เท่านั้นที่ไม่รับไหว้ การรับไหว้นั้นมักกระทำเพียงประนมมือขึ้นสูงเพียงหว่างอกและก้มศีรษะเล็กน้อยพองาม หรือถ้าผู้รับไหว้มีอาวุโสสูงมาก อาจรับไหว้ด้วยการยกมือขึ้นหว่างอกเพียงมือเดียวก็ได้ ส่วนการไหว้อนุโมทนาและรับพร เมื่อมีผู้ให้ศีลให้พร แม้ว่าผู้ให้พรนั้นจะไม่ใช้พระสงฆ์ก็ตาม บางครั้งอาจกล่าวคำว่า “สาธุ” พร้อมกับไหว้ด้วย

ปัจจุบัน การไหว้ ได้ถูกกำหนดให้เป็นการแสดงความเคารพที่มีแบบแผนชัดเจน อันเป็นการช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ มิตรภาพ ความเข้าใจอันดีในสังคม และยังเป็นการแสดงความเคารพที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล โดยเฉพาะเมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโรค Covid-๑๙ ด้วย บรรดาผู้นำชาติต่าง ๆ หน่วยงาน องค์กรระหว่างประเทศ ต่างก็หันมาแสดงความเคารพหรือให้คำแนะนำในการแสดงออกเรื่องการทักทาย ด้วยการไหว้ เพื่อเป็นการลดการสัมผัสระหว่างกัน

ส่วนการกล่าวคำทักทายว่า “สวัสดี” ประกอบการไหว้นั้น พระยาอุปกิตศิลปสาร (นิ่ม กาญจนาชีวะ) เป็นผู้ริเริ่มใช้คำว่า “สวัสดี” เป็นคำทักทายที่ใช้ในเวลาที่ยกกัน โดยเริ่มใช้ในหมู่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นที่แรก เมื่อพุทธศักราช ๒๔๗๖ และนิยมกันแพร่หลาย ต่อมาในพุทธศักราช ๒๔๘๑ ขณะที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ได้มีประกาศกำหนดให้ใช้คำว่า “สวัสดี” เป็นคำทักทายของคนไทย ด้วยเหตุนี้ ในเวลาทักทายกัน นอกจากการแสดงกิริยาไหว้แล้ว ยังตามด้วยคำว่า สวัสดี อีกด้วย นับจากนั้น การแสดงกิริยาไหว้พร้อมกล่าวคำว่า “สวัสดี” ได้กลายเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ที่เผยแพร่ไปสู่สังคมโลกในเวลาต่อมา

สรุปประเด็นสำคัญเรื่องการไหว้

๑. การไหว้เป็นการแสดงออกทางวัฒนธรรมที่ไทยได้รับจากอินเดียมาตั้งแต่สมัยโบราณ แต่เดิมน่าจะสัมพันธ์กับคติทางศาสนาทั้งพราหมณ์-ฮินดู และพุทธศาสนาเป็นหลัก ต่อมา จึงเริ่มแพร่หลายเป็นการแสดงออกถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือเป็นการแสดงออกทางสังคม หลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีเกี่ยวกับการไหว้หรือวันทาการในวัฒนธรรมไทยนั้นเริ่มปรากฏตั้งแต่สมัยทวารวดีเป็นต้นมา

๒. การไหว้จำแนกออกได้เป็นประเภทต่าง ๆ ทั้งการไหว้หรือการทำความเคารพบุคคล สถานที่ และวัตถุสิ่งของ หรือแม้แต่การไหว้คติที่เป็นนามธรรมอื่น ๆ ซึ่งแต่ละรูปแบบมีรายละเอียดและแบบแผนปฏิบัติที่แตกต่างกัน แสดงถึงความละเอียดซับซ้อนของวัฒนธรรมการไหว้ของไทย ทั้งนี้ การไหว้เป็นการแสดงออกถึงความสัมพันธ์เชิงสังคมระหว่างบุคคล ซึ่งสะท้อนสถานภาพที่ต่างกัน ในแง่นี้ จึงพบว่า นอกจากการไหว้แล้ว ยังมีการรับไหว้เป็นธรรมเนียมปฏิบัติอีกด้วย

๓. แต่เดิมาแล้ว การไหว้เป็นการทักทายหรือการทำความเคารพที่ปฏิบัติกันมาในวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากอินเดียโบราณ แต่ในปัจจุบันแบบแผนปฏิบัติดังกล่าวก็แพร่หลายออกไปและเป็นสากลมากขึ้น โดยเฉพาะหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาหรือ Covid-๑๙

๔. การไหว้เป็นการแสดงออกทางสังคม-วัฒนธรรมที่ผูกพันกับวิถีชีวิตคนไทยมากที่สุดประการหนึ่งก็ว่าได้ ทุกคนย่อมคุ้นเคยกับการแสดงออกดังกล่าวมาตั้งแต่เด็ก และประพฤติอยู่เสมอในชีวิตประจำวัน (ซึ่งอาจถูกมองข้ามความสำคัญไป) จึงถือเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติที่สำคัญประการหนึ่ง

เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

การไหว้ของไทยเป็นการแสดงออกทางสังคมหรือธรรมเนียมปฏิบัติที่ผูกพันกับวิถีชีวิตคนไทยที่เราต่างคุ้นเคยและประพฤติปฏิบัติอยู่เสมอในชีวิตประจำวัน การไหว้เป็นธรรมเนียมที่ไทยและประเทศอื่นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับมาจากอินเดียมาตั้งแต่สมัยโบราณ ซึ่งสัมพันธ์กับคติทางศาสนาทั้งพราหมณ์-ฮินดู และพุทธศาสนาเป็นหลัก ในไทยพบหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีเกี่ยวกับการไหว้มานับตั้งแต่สมัยทวารวดี การปฏิบัติเรื่องการไหว้ของไทยมีการปรับและพัฒนา จนมีความหลากหลาย ความลุ่มลึก และความหมายในการแสดงออกที่มีความโดดเด่นเฉพาะตัว แตกต่างจากประเทศอื่น ๆ สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือเป็นการแสดงออกทางสังคม ที่แสดงถึงความดีงาม ความรู้สึกของผู้ปฏิบัติ เช่น การแบ่งระดับในการไหว้ การปฏิบัติเรื่องการไหว้ตามกาลเทศะ

ทั้งนี้ ในปี ๒๕๕๔ กระทรวงวัฒนธรรม โดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ได้ขึ้นทะเบียนการแสดงความเคารพแบบไทย จำแนกเป็นการไหว้และการกราบ เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในสาขาแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล อย่างไรก็ตาม การขึ้นทะเบียนดังกล่าวถือเป็นการสอดคล้องและเชื่อมโยงกับการประกาศให้เรื่องการไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติของไทย เนื่องจากการไหว้ถือเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง มีความเหมาะสมที่จะกำหนดให้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เพื่อให้ทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญ และมุ่งหมายให้ธำรงรักษาสืบตั้งามที่คนไทยปฏิบัติกันมานานให้คงอยู่ตลอดไป

เราจะเห็นได้ว่าการปฏิบัติเรื่องการไหว้ของไทยเป็นเอกลักษณ์ที่ประเทศต่าง ๆ รู้จักเป็นอย่างดีในระดับนานาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้แทนของประเทศไทยไม่ว่าจะปฏิบัติภารกิจในบทบาทใด ในโอกาสใดก็ตาม มักจะปฏิบัติเรื่องการไหว้ในโอกาสต่าง ๆ ด้วยความอ่อนน้อมและงดงามอยู่เสมอ อาทิ การเป็นผู้แทนประเทศ การแสดงศิลปวัฒนธรรม การประกวด การแข่งขันด้านต่าง ๆ รวมถึงในปัจจุบันการไหว้ได้เป็นแบบแผนปฏิบัติในการทักทายที่แพร่หลาย เป็นสากลมากขึ้น โดยเฉพาะภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา หรือ Covid-19 บรรดาผู้นำชาติต่าง ๆ หน่วยงาน หรือองค์การระหว่างประเทศ ต่างก็หันมาปฏิบัติหรือให้คำแนะนำในการทักทายหรือทำความเคารพ ด้วยการไหว้ เพื่อเป็นการลดการสัมผัสระหว่างกัน

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา การเสนอให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติประเภทการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทยจึงมีความเหมาะสม เนื่องจากจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ธรรมเนียมปฏิบัติอันงดงาม สะท้อนให้เห็นความหมายที่สื่อออกมาจากการปฏิบัติในเรื่องการไหว้ของไทย สร้างความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติ และยังเป็น Soft Power ที่สำคัญทางวัฒนธรรมของไทยที่ช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ของไทยในระดับสากล ตลอดจนอาจต่อยอดไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) หรือประเด็นอื่นได้ต่อไป จึงเข้าข่ายที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรีตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑)

ที่ นร ๐๑๐๙/๑๐๒๖

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

เรื่อง การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเภทการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย
เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. หนังสือสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ นร ๐๑๐๙/๑๓๗ ลงวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗

๒. สำเนารายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาเอกลักษณ์ของชาติในมิติต่าง ๆ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๖๖

๓. สำเนารายงานการประชุมคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๗

๔. สำเนาหนังสือกระทรวงวัฒนธรรม ที่ วธ ๐๒๐๔.๕/๒๖๖ ลงวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๗

๕. ข้อมูลและเหตุผลประกอบเรื่องกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ
ประเภทการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย

ด้วยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีขอเสนอ เรื่อง การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเภทการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย มาเพื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณา โดยเรื่องนี้เข้าข่ายที่จะต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑) รวมทั้งเป็นการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ทั้งนี้ รองนายกรัฐมนตรี (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) กำกับการบริหารราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้เห็นชอบให้นำเรื่องดังกล่าวเสนอคณะรัฐมนตรีด้วยแล้ว ดังมีรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑

ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

๑. เรื่องเดิม

๑.๑ ในคราวประชุมคณะกรรมการพิจารณาเอกลักษณ์ของชาติในมิติต่าง ๆ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๖๖ โดยมีนายวีระ โรจน์พจนรัตน์ เป็นประธานการประชุม ที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้เสนอการไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ และมอบหมายให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีนำเสนอคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง ดังมีรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒

๑.๒ การประชุมคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๗ นายวีระ โรจน์พจนรัตน์ กรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ได้เสนอเรื่องการไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเภทการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย เนื่องจากการไหว้เป็นการแสดงออกทางวัฒนธรรมที่ผูกพันกับวิถีชีวิตคนไทย ที่เราต่างคุ้นเคยและประพุดตอยู่เสมอในชีวิตประจำวัน แม้การไหว้จะเป็นสิ่งที่ประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รับมาจากอินเดีย ผ่านทางคติความเชื่อในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และศาสนาพุทธ ดังมีปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ตั้งแต่สมัยทวารวดี แต่ประเทศไทยก็นำมาปรับและพัฒนา จนมีความหลากหลาย ความลุ่มลึก และความหมายในการแสดงออก ที่ทำให้มีความแตกต่างกับประเทศอื่น ๆ รวมถึงในปัจจุบันการไหว้ได้เป็นแบบแผนปฏิบัติในการทักทายที่แพร่หลาย เป็นสากลมากขึ้น โดยเฉพาะภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา

สพ.น. สุจิต มีจิตสำนึก ยึดถือคุณธรรม รวมพลังต่อต้านทุจริต

หรือ Covid-19 บรรดาผู้นำชาติต่าง ๆ หน่วยงาน หรือองค์การระหว่างประเทศ ต่างก็หันมาปฏิบัติ หรือให้คำแนะนำในการทักทายหรือทำความเคารพ ด้วยการไหว้ เพื่อเป็นการลดการสัมผัสระหว่างกัน ซึ่งที่ประชุมพิจารณาแล้ว มีมติเห็นชอบตามที่เสนอ และมอบให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี นำเรื่องการไหว้เสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อประกาศเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเภทการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย ดังมีรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๓

๑.๓ กระทรวงวัฒนธรรมได้ประสานเป็นการภายในกับสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ขอบรรจุเรื่องการกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติเข้าเป็นวาระการประชุมคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๗ เพื่อให้คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ให้ความเห็นประกอบก่อนเสนอคณะรัฐมนตรี

๑.๔ กระทรวงวัฒนธรรมมีหนังสือ ที่ วธ ๐๒๐๔.๕/๒๖๖ ลงวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๗ แจ้งปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีว่า การประชุมคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๗ ที่ประชุมมีมติเห็นชอบในหลักการกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ และมอบหมายสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาตินำเสนอเรื่องการกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป ดังมีรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๔

๒. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

การไหว้ของไทยเป็นการแสดงออกทางสังคมหรือธรรมเนียมปฏิบัติที่ผูกพันกับวิถีชีวิตคนไทย ที่เราต่างคุ้นเคยและประพฤติปฏิบัติอยู่เสมอในชีวิตประจำวัน การไหว้เป็นธรรมเนียมที่ไทยและประเทศอื่นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับมาจากอินเดียมาตั้งแต่สมัยโบราณ ซึ่งสัมพันธ์กับคติทางศาสนา ทั้งพราหมณ์-ฮินดู และพุทธศาสนาเป็นหลัก ในไทยพบหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีเกี่ยวกับการไหว้มานับตั้งแต่สมัยทวารวดี การปฏิบัติเรื่องการไหว้ของไทยมีการปรับและพัฒนา จนมีความหลากหลาย ความลุ่มลึก และความหมายในการแสดงออกที่มีความโดดเด่นเฉพาะตัว แตกต่างจากประเทศอื่น ๆ สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือเป็นการแสดงออกทางสังคม ที่แสดงถึงความดีงาม ความรู้สึกของผู้ปฏิบัติ เช่น การแบ่งระดับในการไหว้ การปฏิบัติเรื่องการไหว้ตามกาลเทศะ

ทั้งนี้ ในปี ๒๕๕๔ กระทรวงวัฒนธรรม โดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ได้ขึ้นทะเบียนการแสดงความเคารพแบบไทย จำแนกเป็นการไหว้และการกราบ เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในสาขาแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรมประเพณี และเทศกาล อย่างไรก็ตาม การขึ้นทะเบียนดังกล่าวถือเป็นการสอดคล้องและเชื่อมโยงกับการประกาศให้เรื่องการไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติของไทย เนื่องจากการไหว้ถือเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง มีความเหมาะสมที่จะกำหนดให้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เพื่อให้ทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญ และมุ่งหมายให้ธำรงรักษาสืบเนื่องที่คนไทยปฏิบัติกันมานานให้คงอยู่ตลอดไป

เราจะเห็นได้ว่าการปฏิบัติเรื่องการไหว้ของไทยเป็นเอกลักษณ์ที่ประเทศต่าง ๆ รู้จักเป็นอย่างดีในระดับนานาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้แทนของประเทศไทยไม่ว่าจะปฏิบัติภารกิจในบทบาทใด ในโอกาสใดก็ตาม มักจะปฏิบัติเรื่องการไหว้ในโอกาสต่าง ๆ ด้วยความอ่อนน้อมและงดงามอยู่เสมอ อาทิ การเป็นผู้แทนประเทศ การแสดงศิลปวัฒนธรรม การประกวด การแข่งขันด้านต่าง ๆ รวมถึงในปัจจุบันการไหว้ได้เป็นแบบแผนปฏิบัติในการทักทายที่แพร่หลาย เป็นสากลมากขึ้น โดยเฉพาะภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา หรือ Covid-19 บรรดาผู้นำชาติต่าง ๆ หน่วยงาน หรือองค์การระหว่างประเทศ ต่างก็หันมาปฏิบัติ หรือให้คำแนะนำในการทักทายหรือทำความเคารพ ด้วยการไหว้ เพื่อเป็นการลดการสัมผัสระหว่างกัน

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา การเสนอให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเพณีการทักทาย และการแสดงความเคารพแบบไทย จึงมีความเหมาะสม เนื่องจากจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ธรรมเนียมปฏิบัติอันงดงาม สะท้อนให้เห็นความหมายที่สื่อออกมาจากการปฏิบัติในเรื่องการไหว้ของไทย สร้างความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติ และยังเป็น Soft Power ที่สำคัญทางวัฒนธรรมของไทยที่ช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ของไทยในระดับสากล ตลอดจนอาจต่อยอดไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) หรือประเด็นอื่นได้ต่อไป จึงเข้าข่ายที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรีตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่อง และการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑)

ดังมีรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๕

๓. สาระสำคัญ ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเพณีการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย เนื่องจากการปฏิบัติเรื่องการไหว้ของไทยเป็นการแสดงออกทางสังคมหรือธรรมเนียมปฏิบัติที่ผูกพันกับวิถีชีวิตคนไทย แสดงถึงความดีงามและความรู้สึกของผู้ปฏิบัติ มีความหมายและความลุ่มลึกในการแสดงออกที่เป็นเอกลักษณ์ของไทย การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเพณีการทักทาย และการแสดงความเคารพแบบไทย มุ่งหมายเพื่อเผยแพร่ให้ความรู้ให้ทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญ และธำรงรักษาสืบตราบเท่าที่คนไทยปฏิบัติกันมานานจนได้รับการยอมรับในระดับสากลให้คงอยู่ต่อไป

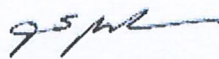
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ พ.ศ. ๒๕๔๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๔ ข้อ ๑๐ กำหนดให้คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ มีอำนาจหน้าที่เสนอแนะนโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการในการดำเนินงานด้านเอกลักษณ์ของชาติ ต่อคณะรัฐมนตรี ดำเนินการให้มีการบูรณาการการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนงาน และโครงการเกี่ยวกับการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติมิให้ซ้ำซ้อนกัน และให้สอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐและนโยบายของรัฐบาล ประสานการสนับสนุนและเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านเอกลักษณ์ของชาติของหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

๔. ข้อเสนอของส่วนราชการ

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีจึงขอเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อโปรดพิจารณาให้ความเห็นชอบ การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเพณีการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำกราบเรียนนายกรัฐมนตรี เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายธีระพงษ์ วงศ์ศิระวิลาส)

ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

โทร. ๐ ๒๒๘๓ ๔๗๓๒

โทรสาร ๐ ๒๒๘๓ ๔๗๔๐ ๐ ๒๒๘๓ ๔๗๕๑ - ๕๒

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban@opm.go.th

สำเนาถูกต้อง

 รศ.ดร. สรภาน
ทพ.ดร.ชพ. รศ.ดร.กษิต
ปลัดกระทรวงมหาดไทย

สพ.น. สุจิต มีจิตสำนึก ยึดถือคุณธรรม รวมพลังต่อต้านทุจริต

ด่วนที่สุด

บันทึกข้อความ

อธิบดี
รับที่..... 1355
วันที่ 05 มี.ค. ๒๕๖๗
เวลา 15.36 น.

รองอธิบดีฯ ที่ ๒ รับที่..... 1012 4 มี.ค. ๖๗
วันที่ 28 ก.พ. ๖๗
เวลา..... น. ๖2

ส่วนราชการ สถาบันวัฒนธรรมศึกษา กลุ่มค่านิยมและความเป็นไทย โทร. ๕๒๒๖-๗
ที่ สวศ ๐๕๐๖.๑/พพพพ วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

เรื่อง การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเพณีการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย

เรียน อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม

อธิบดีฯ
รองอธิบดีฯ ที่ ๑
รับที่..... 643
วันที่ 05 มี.ค. 2567
15.19 น.

เรื่องเดิม

หนังสือสำนักงานรัฐมนตรี (กลุ่มงานประสานการเมือง) ด่วนที่สุด ที่ วธ ๐๑๐๒/๓๘๖ ลงวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ได้มอบหมายให้กรมส่งเสริมวัฒนธรรมดำเนินการเสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้อง เรื่อง การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเพณีการทักทาย และการแสดงความเคารพแบบไทย เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีโดยด่วน ทั้งนี้ อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ได้มีข้อสั่งการและมอบหมายงาน เมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ ดังนี้

๑. มอบ สวศ. วิเคราะห์เสนอ

๒. ขอเพิ่มเติม สวศ. ศึกษาวิเคราะห์จะนำเสนอ “การไหว้” เป็นมรดกร่วมของ UNESCO ได้หรือไม่

ข้อเท็จจริง

ในการนี้ สถาบันวัฒนธรรมศึกษา โดยกลุ่มค่านิยมและความเป็นไทย ได้ศึกษาวิเคราะห์ และขอเสนอข้อมูล เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเพณีการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย ดังนี้

๑. เรื่องเดิม

๑.๑ ความเป็นมาของเรื่องที่จะเสนอ

สืบเนื่องจากสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีขอเสนอ เรื่อง การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเพณีการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย มาเพื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณา โดยเรื่องนี้เข้าข่ายที่จะต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่อง และการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑) รวมทั้งเป็นการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ทั้งนี้ รองนายกรัฐมนตรี (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) กำกับการบริหารราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้เห็นชอบให้นำเรื่องดังกล่าวเสนอคณะรัฐมนตรีด้วยแล้ว

๑.๒ ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

สถาบันวัฒนธรรมศึกษา ได้ดำเนินการรณรงค์ ส่งเสริม เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการไหว้ มารยาทไทยและมารยาทในสังคม ผ่านสื่อและช่องทางต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังมีรายละเอียดปรากฏตามเอกสารแนบ ๑

๑.๒.๑ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓

๑) กิจกรรมจัดพิมพ์และเผยแพร่หนังสือมารยาทไทย มารยาทในสังคม ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน ๙๘,๐๐๐ เล่ม ให้แก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ๒๒๕ เขต โรงเรียนในสังกัด สพฐ. ๓๐,๑๖๓ แห่ง โรงเรียนในสังกัด กทม. ๔๓๗ แห่ง โรงเรียนในสังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ๓๘ แห่ง โรงเรียนสาธิตในกรุงเทพมหานคร ๙ แห่ง มหาวิทยาลัยทั่วประเทศ ๖๒ แห่ง และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ๗๖ จังหวัด

/๒) กิจกรรม...

๒) กิจกรรมประกวดการเขียนเรื่องสั้น “มารยาทไทย และมารยาทในสังคม” โดยเน้นประเด็นการปลูกฝังค่านิยม เรื่อง มารยาทไทย มารยาทในสังคม และอัตลักษณ์ความเป็นไทย โดยมีนักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชนเข้าร่วมส่งผลงานเข้าประกวด จำนวน ๖๘๑ เรื่อง และได้มอบรางวัลทุกประเภท จำนวน ๕๒ รางวัล

๓) กิจกรรมการจัดพิมพ์และเผยแพร่หนังสือ “ถนนแห่งน้ำใจ อากาศ สดใส ไร้มลพิษ จำนวน ๘๐,๐๐๐ เล่ม ให้แก่สถานศึกษาและผู้สนใจ

๔) กิจกรรมจัดประกวดทำคลิปเผยแพร่มารยาทไทยแก้ไขปัญหายาเสพติด จำนวน ๑๖ รางวัล (คลิป) โดยการเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนและสื่อสมัยใหม่

๑.๒.๒ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔

๑) กิจกรรมจัดพิมพ์และเผยแพร่หนังสือ “ขอโทษครับ ขอขอบคุณค่ะ” จำนวน ๔๐,๐๐๐ เล่ม ให้แก่สถานศึกษาและผู้สนใจ

๒) กิจกรรมจัดพิมพ์และเผยแพร่หนังสือ “สัญญาใจ วิถีไทย” ฉบับการ์ตูน จำนวน ๘๐,๐๐๐ เล่ม ให้แก่สถานศึกษาและผู้สนใจ

๓) กิจกรรมจัดประกวดทำคลิป “สัญญาใจ วิถีไทย” ปีที่ ๒ หัวข้อ “ขับเร็วชิดขวา ขับช้าชิดซ้าย” จำนวน ๒๖ รางวัล (คลิป) โดยการเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนและสื่อสมัยใหม่

๑.๒.๓ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕

๑) จัดพิมพ์และเผยแพร่หนังสือ “คู่มือ ค่านิยมไทย และมารยาทไทย” จำนวน ๙๒,๐๐๐ เล่ม ให้แก่สถานศึกษาและผู้สนใจ

๒) จัดพิมพ์และเผยแพร่หนังสือ “สัญญาใจ วิถีไทย” ปีที่ ๒ ฉบับการ์ตูน จำนวน ๘๐,๐๐๐ เล่ม ให้แก่สถานศึกษาและผู้สนใจ

๑.๒.๔ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

๑) กิจกรรมจัดประกวดทำคลิป “สัญญาใจ วิถีไทย” ปีที่ ๓ หัวข้อ “จอดรถให้ถูกต้อง ขับขี่ให้ถูกต้อง” จำนวน ๒๖ รางวัล (คลิป) โดยการเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนและสื่อสมัยใหม่

๒) กิจกรรมฝึกอบรม “การนำมารยาทไทย มารยาทในสังคมไปปรับใช้” ให้แก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จำนวน ๑๗ คน และบุคลากรกรมส่งเสริมวัฒนธรรม จำนวน ๑๑๘ คน

๓) กิจกรรมการสนับสนุนวิทยากรฝึกอบรมมารยาทไทย แก่หน่วยงานต่าง ๆ จำนวน ๓ หน่วยงาน

๒. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

การแสดงความเคารพแบบไทย จำแนกเป็น การไหว้ ประกอบด้วย การประนมมือและการไหว้ ซึ่งมี ๓ ลักษณะคือ การไหว้พระ การไหว้ผู้มีพระคุณและผู้อาวุโส และการไหว้บุคคลทั่วไป การกราบ ซึ่งถือเป็นการแสดงความเคารพอย่างสูง การกราบ แบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ การกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ และการกราบผู้ใหญ่ การแสดงความเคารพแบบไทย ยังรวมถึงการถวายความเคารพพระมหากษัตริย์ โดยแบ่งออกเป็น การถวายบังคม และการหมอบกราบ นอกจากนี้ยังมีการแสดงความเคารพที่ใช้ในโอกาสเฉพาะต่าง ๆ อาทิ การแสดงความเคารพศพ การแสดงความเคารพอนุสาวรีย์บุคคลสำคัญ การแสดงความเคารพของผู้เป็นประธาน ณ ที่บูชา ซึ่งการแสดงความเคารพแบบไทยในลักษณะต่าง ๆ มีรูปแบบในการปฏิบัติรายละเอียดปลีกย่อย ซึ่งเป็นขนบธรรมเนียมที่ถือปฏิบัติสืบต่อมา

ในปัจจุบันการแสดงความคิดแบบไทย ได้รับการถ่ายทอดและส่งเสริม ในรูปการจัดกิจกรรมและโครงการในหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งการผลิตสื่อประกอบการเรียนรู้ สิ่งสำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทย ด้านการแสดงความคิดแบบไทย คือ การอบรมสั่งสอนในครอบครัว ต่อเนื่องโดยพ่อแม่และผู้ใหญ่ในครอบครัวควรเป็นผู้ให้คำแนะนำและฝึกหัดให้ลูกหลานรู้จักการแสดงความคิดแบบไทยเพื่อให้เกิดการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ในการแสดงความคิดแบบไทยให้คงอยู่ คู่ชาติไทยสืบไป จึงกล่าวได้ว่า การไหว้ในบริบทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของสังคมไทย ได้มีการสืบสาน และส่งต่อจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง โดยผ่านกระบวนการปลูกฝังและขัดเกลาทางสังคมจากสถาบันทางสังคม นับจากสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษาและหน่วยงาน สื่อสารมวลชนและสื่อสมัยใหม่ ชุมชน และสังคม

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา การไหว้จึงเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติที่สำคัญในการแสดงออก เพื่อการทักทายและแสดงความคิดแบบไทยที่สื่อสะท้อนความหมายการเคารพ และให้เกียรติบุคคล ในระดับต่าง ๆ อันเป็นธรรมเนียมและแนวปฏิบัติของคนในสังคมไทย การไหว้จึงเป็นสิ่งที่มีความหมาย และความภาคภูมิใจของผู้ไหว้และผู้ถูกไหว้ ซึ่งเป็นความงดงาม น่าชื่นชมและสร้างความประทับใจแก่ผู้ประสบ หรือพบเจอ ดังนั้น การไหว้จึงเป็น Soft Power ประการหนึ่งในการผสมผสานและเสริมพลังในการสร้างเอกลักษณ์ วิถีชีวิตและความเป็นไทยในการนำไปใช้และต่อยอด เพื่อสร้างคุณค่าทางสังคมและมูลค่าทางเศรษฐกิจ พัฒนาความสัมพันธ์กับนานาประเทศ รวมทั้งการส่งเสริมบทบาทของประเทศไทยในเวทีโลก หรือประเด็นอื่น ได้ต่อไป จึงเข้าข่ายต้องเสนอคณะรัฐมนตรี ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุม คณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑)

๓. สารสำคัญ ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

๓.๑ การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเภทการทักทายและการแสดงความคิดแบบไทย เป็นสิ่งสำคัญในการแสดงออกเพื่อการทักทายและแสดงความคิดแบบไทย ที่สื่อสะท้อนความหมายการเคารพและให้เกียรติบุคคลในระดับต่าง ๆ อันเป็นธรรมเนียมและแนวปฏิบัติของคนในสังคมไทย ที่สะท้อนวิถีความเป็นไทยที่เป็นเอกลักษณ์ของไทย ซึ่งเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้สืบสาน สืบทอดและธำรงรักษามานับเนื่องจากอดีตจวบจนปัจจุบัน ทั้งนี้ กระทรวงวัฒนธรรมได้ประกาศขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๔ การแสดงความคิดแบบไทย ประเภทมารยาท สาขาแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรมและงานเทศกาล ดังมีรายละเอียดปรากฏตามเอกสารแนบ ๒

๓.๒ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ สถาบันวัฒนธรรมศึกษา ได้ดำเนินโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการ “มารยาทไทย และมารยาทในสังคม” กทม. และ ๔ ภาค โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากร ด้านมารยาทไทย และมารยาทในสังคมในการนำไปใช้เผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่เด็กเยาวชน ชุมชนและประชาชน จำนวน ๑,๐๐๐ คน ดังมีรายละเอียดปรากฏตามเอกสารแนบ ๓

๓.๒.๑ ครั้งที่ ๑ ระหว่างวันที่ ๑๙ - ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๖ ณ โรงแรมเดอะพาลาสโซ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร

๓.๒.๒ ครั้งที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๑๖ - ๑๘ มกราคม ๒๕๖๗ ณ โรงแรมท็อบแลนด์ แอนด์ คอนเวนชัน เซ็นเตอร์ อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

๓.๒.๓ ครั้งที่ ๓ ระหว่างวันที่ ๓๐ - ๓๑ มกราคม และวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ ณ โรงแรมอวานี ขอนแก่น โฮเทล แอนด์ คอนเวนชัน เซ็นเตอร์ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

๓.๒.๔ ครั้งที่ ๔ ระหว่างวันที่ ๕ - ๗ มีนาคม ๒๕๖๗ ณ โรงแรมไมด้า รีสอร์ท กาญจนบุรี อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

/๓.๒.๕ ครั้งที่ ๕.....

๓.๒.๕ ครั้งที่ ๕ ระหว่างวันที่ ๑๙ - ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๗ ณ โรงแรมโดมอนด์พลาซ่า (สุราษฎร์ธานี) อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๓.๓ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๖ กำหนดให้คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประจำจังหวัด มีอำนาจหน้าที่เสนอนโยบาย และแผนการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกรุงเทพมหานครหรือจังหวัด ดำเนินการร่วมกับชุมชน พิจารณาและคัดเลือกมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประสานเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ของรัฐหรือเอกชน เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และถ่ายทอดความรู้ ส่งเสริมให้รู้คุณค่าและมีการสืบทอดมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ดังมีรายละเอียดปรากฏตามเอกสารแนบ ๔

๔. ข้อเสนอของส่วนราชการ

สถาบันวัฒนธรรมศึกษา จึงขอเสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้อง เรื่อง การกำหนดให้ การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเภทการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย มาเพื่อคณะรัฐมนตรีทราบ

ประเด็นการนำเสนอ “การไหว้” เป็นมรดกร่วมของ UNESCO

ทั้งนี้ สถาบันวัฒนธรรมศึกษา โดยกลุ่มมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศ ได้เสนอความเห็นว่าการไหว้ สามารถขึ้นทะเบียนขอเป็นมรดกร่วมในรายการตัวแทนมรดกวัฒนธรรม ที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ ต่อยูเนสโกได้ เนื่องจากการไหว้ ถือเป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ตามคำนิยาม ข้อ ๒ ของอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. ๒๐๐๓ ขององค์การ ศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ซึ่งประเทศไทยได้ให้สัตยาบันเป็นภาคีสมาชิก เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๙ กล่าวคือ การไหว้เป็นการแสดงออกทางวัฒนธรรมที่แสดงถึงการแสดงความเคารพ การขอบคุณ การให้อภัย การทักทาย และการร้องขอความช่วยเหลือ มีการปฏิบัติในกลุ่มคนที่นับถือศาสนาพราหมณ์และฮินดู และพุทธศาสนาในแถบทวีปเอเชีย ได้แก่ ไทย ลาว กัมพูชา พม่า อินเดีย เป็นต้น โดยการไหว้จัดอยู่ในสาขา “แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล” ของมรดกวัฒนธรรม ที่จับต้องไม่ได้ ทั้งนี้ การไหว้สืบทอดมาจากอินเดียโบราณ ก่อนถึงยุคพุทธกาล ในทางพุทธศาสนาถือว่า การไหว้หรือการกราบไหว้ คือวัฒนธรรมของการแสดงความเคารพต่อสิ่งสูงสุดของศาสนา ซึ่งได้แก่ พระรัตนตรัย โดยนักวิชาการด้านภาษาศาสตร์ถือว่าอินเดียเป็นต้นกำเนิดของ “ภาษามือ” ที่แสดงท่าทาง หรืออากัปกิริยาหลายพันท่าจากอารมณ์ต่าง ๆ ที่เรียกว่า มุทธา ซึ่งแปลว่า “หัว ยอด หรือที่สุด” ดังจะเห็น ได้จากการแสดงนาฏศิลป์หรือการฟ้อนรำแบบอินเดียที่เรียกว่า “การตนาฏยัม” ซึ่งมีท่าทางมากมายที่สื่อ ความหมายรวมทั้ง “ท่าไหว้” ปัจจุบันการไหว้ได้แพร่กระจายไปสู่ผู้คนทั่วโลก โดยถูกนำมาใช้ทักทายแทน การจับมือ หรือสัมผัสโอบกอดถูกเนื้อต้องตัวกัน เพื่อหลีกเลี่ยงการสัมผัสโรค โดยเฉพาะโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-๑๙) มีการแพร่ระบาดอย่างกว้างขวางไปทั่วโลก

หลักการและข้อกฎหมาย

ตามหนังสือสำนักงานรัฐมนตรี (กลุ่มงานประสานการเมือง) ด่วนที่สุด ที่ วธ ๐๑๐๒/๓๘๖ ลงวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

ข้อเสนอเพื่อพิจารณา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

๑. ทราบและเห็นชอบความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้อง เรื่อง การกำหนดการไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ
ประเภทการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย ดังกล่าวข้างต้น

๒. ลงนามในหนังสือถึงปลัดกระทรวงวัฒนธรรม จำนวน ๑ ฉบับ ดังแนบ

(นางมงคลทิพย์ รุ่งงามธกษ)
ผู้อำนวยการสถาบันวัฒนธรรมศึกษา

(นางสาวลิปิการ์ กำลั้งชัย)
รองอธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม
05 มี.ค. 2567

- ทราบเห็นชอบ ๑
- ลงนามแล้ว ๒

(นางสาวลิปิการ์ กำลั้งชัย)
รองอธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม
รักษาราชการแทนอธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม
05 มี.ค. 2567

ด่วนที่สุด

ที่ วธ ๐๕๐๖.๑๔/ ๑๖๗๓

กระทรวงวัฒนธรรม
๑๐ ถนนเทียมร่วมมิตร
เขตห้วยขวาง กทม. ๑๐๓๑๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๗

เรื่อง การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเพณีการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย
เรียน เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรม

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการวัฒนธรรม ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๗/ ว (ล) ๓๓๐๙ ลงวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการวัฒนธรรมแจ้งว่า สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้เสนอเรื่อง การกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเพณีการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทยไปเพื่อดำเนินการ จึงขอให้กระทรวงวัฒนธรรมเสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการวัฒนธรรมโดยด่วน ความทราบแล้ว นั้น

กระทรวงวัฒนธรรม พิจารณาแล้ว เห็นด้วยกับการกำหนดให้การไหว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ประเพณีการทักทายและการแสดงความเคารพแบบไทย เนื่องจากการไหว้เป็นการแสดงออก เพื่อการทักทายและแสดงความเคารพแบบไทยที่สะท้อนสื่อความหมายการเคารพและให้เกียรติบุคคลในระดับต่าง ๆ อันเป็นธรรมเนียมและแนวปฏิบัติของคนในสังคมไทยที่เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้สืบทอดและสืบทอดวิถีความเป็นไทยที่เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ การไหว้จึงเป็นสิ่งที่มีความค่า ความหมายและความภาคภูมิใจของผู้ไหว้และผู้ถูกไหว้ ดังนั้น การไหว้จึงเป็น Soft Power ประการหนึ่งในการผสมผสานและเสริมพลังในการสร้างเอกลักษณ์ของความเป็นไทย การนำไปใช้พัฒนาและต่อยอดเพื่อสร้างคุณค่าทางสังคมและมูลค่าทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการพัฒนาความสัมพันธ์กับนานาชาติและการส่งเสริมบทบาทของประเทศไทยในเวทีโลก

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และนำความเห็นเสนอประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการวัฒนธรรมต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายเสริมศักดิ์ พงษ์พานิช)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม

โทร. ๐ ๒๖๔๕ ๔๖๐๐ ต่อ ๕๒๒๖ - ๗

โทรสาร ๐ ๒๖๔๕ ๔๖๔๘

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban@culture.mail.go.th